

TEMA: Mindretalspolitik i EU

Tidl. FUEN-præsident
Hans Heinrich Hansen:

“EU har svigtet mindretallene

Side 6

Ny bog om unge
med bindestregs-
identitet

Side 36

Galgenshumor i
dagbog fra
1. Verdenskrig

Side 42

Litteratur om
grænselandet hitter

Side 44

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

TEMA: Mindretalspolitik i EU

Hans Heinrich Hansen:
"Vi vil fortsætte kampen
for Europas mindretal".
Læs tema side

6-33

Foto: Niels Åge Skovbo

4 **Nyt fra grænselandet**

5 **Leder**

Af Peter Skov-Jakobsen

6 **"Det er det rigtige at
hjælpe mindretallene
i Europa"**

Interview med Hans Heinrich
Hansen, tidligere FUEN-præsident

18 **Hvilke udfordringer har
du som mindretals-
borger i Europa?**

Jakub Wowčer, Róza Kotiers, Iñigo
Etxebeste Sánchez, Ákos Búscú
og Aleix Domenech svarer

22 **"Vi var ikke i stand til
at vælte muren"**

Interview med FUEN-præsident
Loránt Vincze

26 **"Vi skal have en EU-
kommissær for
mindretal"**

Interview med Eva Kjer Hansen (V),
formand for Folketingets
Europaudvalg

29 **Hvilke udfordringer har
du som mindretals-
borger i Europa?**

Matthäus Weiß, David Nagy,
Anna-Kira Pirhofer og Kjell
Knudten svarer

32 **Udenrigsministeren
lover støtte til Europas
mindretal**

Læs ny bog med Sophie
og andre unge med
bindestregsidentitet

34

Europas mindretal
er udfordret

29

Dagbog fra
1. Verdenskrig
vækker begejstring 42

34 'Danskerne findes i mange modeller'

Uddrag af ny bog om unge med bindestregsidentitet

40 Kommentar

Af Knud-Erik Therkelsen

42 Anmeldelse: 'I ildlinjen'

Af museumsinspektør Kristian Bruhn

44 Ny bølge af litteratur fra det dansk-tyske grænseland

Af Hans Christian Davidsen

48 "Det er et tab for det danske sprog i Sydslesvig"

Interview med Ulla Bay, Grænseforeningen Lolland

49 Det sker i lokalforeningerne

52 Skæve historier om grænsen kan opleves i Sønderjylland

Mødet mellem Jeppe Kofod (S), Heiko Maas (SPD), øverst tv., og de seks unge fra Grænseforeningens Elevambassadører havde Lykke Friis, direktør for Tænketanken Europa, øverst th., som ordstyrer.

Elevambassadører mødtes med dansk og tysk udenrigsminister

Seks gymnasieelever fra det danske og det tyske mindretal, der alle er en del af Grænseforeningens Elevambassadører, mødtes virtuelt tirsdag den 16. marts med udenrigsminister Jeppe Kofod (S) og hans tyske kollega Heiko Maas (SPD) for at drøfte grænselandets betydning for det dansk-tyske forhold. Undervejs spurgte de unge bl.a. ind til ministrenes syn på grænsekontrollen. Mødet fandt sted i forlængelse af det dansk-tyske kulturelle venskabsår 2020, og de to ministre havde forinden afgivet en fælles dansk-tysk venskabserklæring, der fremhæver landenes værdifællesskab og udstikker områder for fremtidigt samarbejde.

SSW stiller op til forbundsdaysvalg

Når der den 26. september skal være valg til Forbundsdagen i Berlin, opstiller mindretalspartiet Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW). Indtil videre har Sybilla Nitsch (40), Stefan Seidler (41) og Maylis Roßberg (21) meldt sig som kandidater. Hvem, der bliver spidskandidat, afgøres på et ekstraordinært landsmøde den 8. maj. SSW havde fra 1949-1953 sæde i Forbundsdagen, der dengang lå i Bonn.

Magasinet Grænsen nr. 2/2021 83. årgang **Udgiver** Grænseforeningen, Peder Skrams Gade 5, 1054 København K
Ansv. redaktør Anna-Lise Bjerager, alb@grænseforeningen.dk, tlf. 3031 6113 **Forsidefoto i dette nummer** Niels Åge Skovbo. **Layout** Prik grafisk tegnestue **Tryk** Jørn Thomsen Elbo A/S **Abonnement** Grænseforeningen, info@grænseforeningen.dk, tlf. 3311 3063 **Udgivelsesplan 2021** nr. 3: 7. jun., nr. 4: 27. aug., nr. 5: 18. okt., nr. 6: 6. dec.
Deadline: 3 uger inden udgivelsesdato. Uopfordrede indlæg modtages gerne, dog uden garanti for trykning.
Læs magasinet Grænsen online: www.grænseforeningen.dk/graensen. ISSN: 0903-2223

VED GRÆNSEN

*Hvordan er det at bo
i et grænseland?*

Foto: Privat

Helen Christiansen

“Jeg er opvokset i nordfrisisk Bredsted, hvor der blev talt både plattysk, dansk, frisisk og tysk. Det var først, da jeg flyttede væk, at jeg opdagede, hvor specielt det var.”

“Jeg har bl.a. boet i København, Abu Dhabi og senest i Berlin, men da corona begyndte, kunne jeg mærke, at jeg savnede min hjemstavn og særligt Vesterhavet, som jeg forbinder med en stor frihed. I dag bor jeg i havnebyen Husum i Nordfrisland og nyder at være tæt på naturen.”

“Det var en stor skuffelse for mig, at EU-Kommissionen afviste Minority Safepack Initiative. Det er ærgerligt, at de ikke kan se, at der skal ske noget mere for mindretallene på europæisk plan.”

*Helen Christiansen, 30 år,
koordinator for mindretalsnet-
værket 'Minderheiten-Kompetenz-
Netzwerk Schleswig-Holstein/
Süddänmark' ved Akademie
Sankelmark.*

Fællesskabet fordrer forsoning

Af Peter Skov-Jakobsen
Formand for Grænseforeningen

Efter at have læst interviewet med Hans Heinrich Hansen i dette nummer af magasinet Grænsen stod det klart for mig, at virkeligheden bliver tydelig i det dansk-tyske grænseland.

Vi taler sjældent om forsoning, selvom det er ét af grundelementerne i vores liv med hinanden. Der er uoverensstemmelser i landet, i byen, i skolen, på arbejdspladsen, mellem ægtefæller, mellem arvinger. Hvis livet ikke skal kvæles af ufordragelighed, og vi ikke skal gøre hinanden fortræd, kræver det en evne til forsoning.

Forsoning. Er det bare et stort ord? Hvilke elementer er der i forsoningen? Der er

“

Forsoning er ikke bare et stort ord. Det er hårdt arbejde. Der er ingen glemsel i forsoning

meget på spil, og der er mange tanker og evner, som skal lege med hinanden. Nogle af elementerne i forsoningen er tilgivelse, retfærdighed, tillid og sandhed.

Forsoning er ikke bare et stort ord. Det er hårdt arbejde. Der er ingen glemsel i forsoning. Man kan ikke vende ryggen til den handling, der aldrig burde være sket.

Nazismen var et uhyrligt vulgært og umenneskeligt politisk fænomen, og de in-

volverede blev med rette spurgt ind til deres handlen. Man spørger sig selv og hinanden, hvordan det kunne ske; men ærlig talt – totalitære politiske og religiøse systemer griber stadig mennesker.

I grænselandet har vi siden 1945 både nord og syd for grænsen oplevet forsoningen. Let har det ikke været. Grænselandet er også kendetegnet ved den lange hukommelse. Syd for grænsen skulle man finde sig i terror. Nord for grænsen blev mindretallet grebet af nazismen i stort omfang.

Efter krigen oplevede man også uretfærdighed og følte sig som offer. Livet er besværligt. Det kan godt være, at en mor blev begejstret for Hitler og siden fortrød det; men hvordan kunne hun? Men hun er jo stadig ens mor – hende, der værnede ens liv og elskede én.

I fællesskabet skal vi hele tiden lade tilgivelse, retfærdighed, sandhed og tillid lege med hinanden. De skal skabe en nyttig uro, så man ikke forfalder til at gemme sig bag ved en løgn om sit eget liv.

Den tyske journalist og forfatter Marion Gräfin Dönhoff har beskrevet forsoningens karakter. Hun havde det svært, da Forbundsdagen for altid afstod tidligere tyske besiddelser i 1970'erne. Det brune tyranni havde kostet hende hjemstavnen.

Hun afslutter sin bog 'Kindheit in Ostpreussen' om barndommen i Østpreussen med en beskrivelse af de uforligneligt smukke alléer. Lige så smukke som dengang er de nu andres hjemstavn, men intet skal få hende til at forløbe sig i had mod dem, hvis hjemstavn det er nu.

Forsoningen har alt for sig – den tager vores fremtid i besiddelse!

TEMA: Mindretalspolitik i EU

“Det er det rigtige at hjælpe mindretallene i Europa

Af Anna-Lise Bjerager
Fotos: Niels Åge Skovbo

INTERVIEW 82-årige Hans Heinrich Hansen, der tilhører det tyske mindretal i Sønderjylland, har i næsten ti år kæmpet for at få et europæisk borgerinitiativ om mindretalsrettigheder godkendt i EU. I januar sagde EU-Kommissionen blankt nej. Mød manden, der undervejs satte sin private opsparing på spil for at forbedre forholdene for EU's 50 millioner borgere med national mindretalsbaggrund

Hans Heinrich Hansen, der er tidligere præsident for den europæiske mindretalsorganisation FUEN, har boet i Sønderjylland hele sit liv. I dag bor han med sin hustru i Egersund med udsigt over Flensborg Fjord.

Når man træder ind i stuen hjemme hos Hans Heinrich Hansen i Egersund ved Sønderborg, er udsigten gennem de store vinduer overvældende: Flensborg Fjord glimter i solen; mod vest skimter man Flensborgs tårne bag Rinkenæs' pynt og mod øst Broagerland med Dybbøl længere ude.

“Vi er nær brændpunktet”, siger 82-årige Hans Heinrich Hansen, der er født som en del af det tyske mindretal i Sønderjylland. Han refererer til slaget ved Dybbøl i 1864, der som bekendt endte i et katastrofalt nederlag for Danmark og sejr til Preussen og Østrig.

En begejstret hund af racen Kleiner Münsterländer med det danskklingende navn Molli og en kat ved navn Rocco tager også imod sammen med Hans Heinrich Hansens hustru, Andrea Kunsemüller.

Hans Heinrich Hansen, født 1938 i Haderslev, pensioneret dyrlæge, formand for den tyske mindretalsorganisation Bund Deutscher Nordschleswiger i Aabenraa (BDN) 1993-2006, formand for den europæiske mindretalsorganisation Federal Union of European Nationalities (FUEN) 2007-2016, gift med journalist Andrea Kunsemüller, far til fire børn og har ti børnebørn. Har modtaget Bundesverdienstkreuz am Bande, Dannebrogordenen, Grosses Verdienstkreuz, Ehrenprofessor von Schleswig-Holstein, Grosses Verdienstkreuz des Landes Südtirol og ærespræsident for FUEN.

Parret har boet i huset siden 2007, hvor de valgte at flytte fra Haderslev, fordi huset i Egersund lå så naturskønt.

Det er Haderslev, der er Hans Heinrich Hansens hjemstavn, understreger han. Her har han tilbragt størstedelen af sit liv med sin første kone og parrets fire børn, og hans slægt har holdt til i det dansk-tyske grænseland i århundreder. Et portrætmaleri på væggen viser hans tiptipoldefar, født 1775, der var præst i Sieseby ved Slesvig i 50 år. Hans tipolde-

far købte i 1828 Løve Apoteket, der dengang lå ved Torvet i Haderslev. Hans Heinrich Hansens far var ligeledes apoteker på Løve Apoteket, så Hans Heinrich Hansen, der blev født som den første af fem søskende i 1938, voksede op på førstesalen med kvarterslagene fra Haderslev Domkirkes ur og har det som et minde i bevidstheden stadigvæk. Fra 1965 var Hans Heinrich Hansen, der er uddannet dyrlæge, medindehaver af Sønderjysk Dyrehospital i Hejsager indtil 2013, hvor han solgte sin andel og lod sig pensionere.

Men den tidligere formand for det tyske mindretals organisation Bund Deutscher Nordschleswiger (BDN) og præsident for den europæiske mindretalsorganisation Federal Union of European Nationalities (FUEN) er ikke skabt til lediggang som pensionist. Siden 2013 har han lagt al sin energi i et europæisk borgerinitiativ, Minority SafePack Initiative (MSPI), som FUEN med ham som præsident har stået bag, ligesom han har været formand for den borgerkomité, der har arbejdet med borgerinitiativet. Et borgerinitiativ, der med ni konkrete forslag vil forbedre forholdene for de anslået 50 millioner borgere, der lever i EU som en del af et nationalt eller sprogligt mindretal. Akkurat som Hans Heinrich Hansen selv, der er en del af det tyske mindretal, der opstod i 1920, da landegrænsen blev flyttet. Men hvor den dansk-tyske mindretalsmodel roses internationalt for at skabe sameksistens og gode vilkår, også for det danske mindretal syd for grænsen, står det anderledes slemt til for nationale mindretal andre steder i Europa ifølge Hans Heinrich Hansen.

Europæer med hele mit hjerte

Forholdene så ellers ud til at blive bedre, da ti nye østeuropæiske lande, herunder Slovakiet, Tjekkiet, Ungarn og Polen blev medlemmer af EU i 2004, forklarer Hans Heinrich Hansen. De nye lande skulle leve op til kravene om mindretalsbeskyttelse, som de var fastlagt af Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE) i de såkaldte Københavnskriterier fra 1993. Men problemet er, at især Grækenland og Frankrig ikke anerkender eksistensen af nationale mindretal, så da de nye medlemslande kom

til, fandt de hurtigt ud af, at mindretalsbeskyttelse i EU mere eller mindre var en by i Rusland, ifølge Hans Heinrich Hansen, der synes, man er forpligtet til at rette op på de fejl og mangler, der ligger indbygget i EU.

“Jeg er europæer af hele mit hjerte. Men jeg er ked af, at EU er ved at køre af sporet og for mig at se er i dyb krise. EU kan ikke bare være et spørgsmål om det indre marked og penge. EU må også udvise empati over for de nationale mindretal, hvilket samtidig er sund fornuft. Hvis vi ikke behandler vores mindretal ordentligt, kan vi ikke bevare vores demokrati. Så enkelt og alvorligt er det.”

“Efter Første Verdenskrig blev der trukket nogle nye grænser, som kun i begrænset omfang tog hensyn til befolkningernes ønsker. Vi her i det dansk-tyske grænseland slap godt igennem det, men de fleste andre steder i Europa gjorde de ikke.”

“Ungarn er det land, der blev hårdest straffet. Landet blev skåret sådan til rette, at halvdelen af den ungarske befolkning efterfølgende befandt sig uden for det nye Ungarns grænser. I dag er de almindelige demokratiske retsprincipper truet i Ungarn, og højre-nationalistiske strømninger gør livet svært for de svageste”, siger Hans Heinrich Hansen og fremhæver romaerne (tidligere benævnt sigøjnere, red.) som det nationale mindretal, der har det allersværest i Europa.

“Romaerne udgør overvejende en fattig underklasse. Mange er statsløse, og de behandles med ringeagt i de fleste østeuropæiske lande. I Tyskland bor der sinti-romaer (Sinti henviser til området Sindh i Indien, hvor disse romaer menes at stamme fra, red.), og denne gruppe udgør et af Tysklands nationale mindretal sammen med det danske mindretal, friserne og sorberne. De anerkendes og støttes, ja. Men sinti-romaerne trænger i den grad til endnu bedre rettigheder, som de ville blive sikret med vores borgerinitiativ”, siger Hans Heinrich Hansen.

Et borgerinitiativ med indbygget personlig risiko

Kampen for at sikre nationale mindretals rettigheder bedre via borgerinitiativet har været lang og sej, ikke mindst personligt for Hans Heinrich Hansen. Den 13. juli 2013

sendte FUEN borgerinitiativet til EU-Kommissionen. To måneder senere blev det afvist. Hans Heinrich Hansen tog herefter en vidtrækkende beslutning. Som formand for FUEN og den ansvarlige borgerkomité tog han initiativ til et sagsanlæg mod EU-Kommissionen ved EU-Domstolen.

På det tidspunkt havde FUEN lavvande i kassen, så sagsanlægget betød, at han selv løb en stor økonomisk risiko, da man i Tyskland hæfter personligt for arbejde, der udføres ‘ehrenamtlich’, frivilligt. Når han

“

Jeg synes ikke, det er retfærdigt, at medborgere i EU skal behandles på den måde

ser tilbage på de sensommerdage i 2013, var han egentlig aldrig i tvivl om, at et sagsanlæg var det rigtige på trods af risikoen.

“Jeg startede som selvstændig som 27-årig, og det har nok haft en vis indflydelse på min risikovillighed. Men det er da nok den mest vidtrækkende beslutning, jeg har taget i mit liv, og det var en barsk tid. Prøv at spørge Andrea, hvordan hun havde det. Hun sagde flere gange til mig: Du er godt skør. Det er vores opsparing, du sætter på spil. Det, vi skal leve af resten af vores liv. Jeg gør jo ikke det her for personlig vindings skyld. Jeg synes bare, det er det rigtige at hjælpe de her mennesker, og jeg synes ikke, det er retfærdigt, at medborgere i EU skal behandles på den måde.”

“Samtidig havde jeg det store held, at der på det tidspunkt var en mindretalskommitteret i Kiel (i den slesvig-holstenske delstatsregering, red.), der troede på mig og FUEN, nemlig Renate Schnack”, siger Hans Heinrich ➡

Hansen, der også nævner “de mange gode kontakter i Danmark” – opbygget blandt andet gennem mange års medlemskab af Round Table og Rotary samt formandskabet for det tyske mindretal – som medvirkende til, at det lykkedes at få det økonomiske bragt på plads: Sydbank, som også har en afdeling i Flensborg, sagde ja til at yde FUEN et lån til at føre sagen mod EU. Imidlertid ønskede Sydbank, at der blev stillet kaution, og det var her, Renate Schnack kom ind i billedet. Hun formåede at få den slesvig-holstenske delstatsregering til at kautionere.

“Det blev vores redning. Det betød, at vi fik penge til advokater, og hvad der ellers er brug for i sådan en situation”, siger han.

Mor var tilhænger af Hitler

Hans Heinrich Hansens stærke retfærdighedsfølelse og engagement i det europæiske

borgerinitiativ har også at gøre med hans opvækst under Anden Verdenskrig som en del af det tyske mindretal.

Hans far mistede som apoteker en stor del af sin omsætning fra 1944 til 1947, og han husker, hvordan hans far spillede på flyglet oppe i musikstuen om formiddagen, fordi kunderne udeblev nede i apoteket.

Danskerne ville ikke handle hos en fra det tyske mindretal, der regnedes for en del af den tyske besættelsesmagt.

Hans Heinrich Hansen har

Europæiske borgerinitiativer

Fra 1. april 2012 har borgere i EU kunnet deltage i udformningen af EU-politik via det europæiske borgerinitiativ (ECI). Proceduren er, at den person eller organisation, der ønsker at indgive et borgerinitiativ, danner en borgerkomité, der består af mindst syv unionsborgere, der er bosat i mindst syv forskellige medlemsstater. Herefter skal borgerinitiativet registreres, og der skal indsamles mindst en million underskrifter inden for 12 måneder. Myndighederne i hvert enkelt EU-land skal attestere underskrifterne. Siden 2012 har i alt seks borgerinitiativer opnået det nødvendige antal underskrifter, herunder Minority SafePack Initiative. EU-Parlamentet har afholdt høringer for disse seks, og EU-Kommissionen har fremlagt svar. Indtil videre har ingen borgerinitiativer fået et positivt svar fra EU-Kommissionen.

efter sin fars død fundet ud af, at hans far frem til 1939 var medlem af Slesvigsk Parti, der fra 1935 og frem til 1945 blev omdannet til en udenlandsk afdeling af det tyske nazistparti NSDAP. Han har også fået fortalt, at der engang bag den ene fløjddør ind til musikstuen hang et billede af Adolf Hitler. Det var hans mor, der var tilhænger af Hitler.

“Jeg havde en meget tæt tilknytning til min mor, der var uddannet diakonisse og en utrolig kærlig og social person. Hvorfor hun kunne lide Hitler, skal jeg ikke kunne sige. Jeg tror ikke, hun politisk havde nogen større indsigt eller havde gennemskuet sam-

menhængene. Jeg har fået fortalt, at min far hentede min mor og de to piger, vi havde i huset dengang, ind fra gaden den 9. april 1940, da de tyske tropper kom marcherende ind gennem Haderslev. Han ville ikke, at de skulle stå derude og juble. Min far var overbevist tysker, men nazismen brød han sig ikke om.”

“Det er altid sejrherrene, der fortæller historien, og det er nemt i dag at holde dom over mennesker dengang. Jeg holder ikke dom over min mor. For mig har hendes optagethed af Hitler dengang ingen som helst indflydelse på min kærlighed til hende”, ➡

To malerier, der forestiller Hans Heinrich Hansens bedsteforældre, hænger i stuen i hjemmet i Egersund. Det er hans bedstefar, Ernst August Hansen, født 1870, der var indehaver af Løve Apoteket i Haderslev, og hans bedstemor, Marie Mathilde Hansen, født 1880, der hjalp til. På afstemningsdagen den 10. februar 1920 åbnede Ernst August Hansen valghandlingen kl. 9 i rådhusalen på Rådhuset i Haderslev, og som der stod i en avis dagen efter: "idet han på Tysk sagde: Valghandlingen er aabnet." "Det var helt naturligt i situationen, at min bedstefar talte tysk og slet ikke udtryk for en provokation. Intet var jo afgjort på det tidspunkt", siger Hans Heinrich Hansen.

Hans Heinrich Hansens tiptipoldefar, Gottlieb Hansen, født 1775, var præst i 50 år i samme kirke i Siesby ved Slesvig. Hans søn, Hans Heinrich Hansen, født 1800, købte Løve Apoteket i Haderslev i 1828. Hans Heinrich Hansen har en servietring, hvor der står, at han er den femte i den Hansen'ske familie, der bærer navnet Hans Heinrich.

siger Hans Heinrich Hansen, der har fået blanke øjne, og stemmen dirrer en anelse.

Retsopgør og retfærdighed

Retsopgøret efter 5. maj 1945 er et af de sværeste kapitler i det tyske mindretals historie, fordi en stor del af det tyske mindretals mandlige medlemmer blev nazificeret. Også for Hans Heinrich Hansen personligt er det svært at blive helt afklaret om denne vanskelige periode i danmarkshistorien.

“På den ene side er der erindringer fra min barndom, hvor min skole blev lukket fra den ene dag til den anden, og hvor der blev set skævt til min familie i gågaden i Haderslev, hvis min far talte lidt for højt med os på tysk. Der er også mine venners fortællinger om, hvordan deres fædre blev afhentet i hjemmene af frihedskæmpere.

Og på den anden side er der den rå kendsgerning, at flertallet i mindretallet var nazister og støttede det menneskeforagtende nationalsocialistiske system.”

“Jeg synes, det er vigtigt at huske, at der opstod en propaganda i Danmark efter krigen, der mere eller mindre fastslog, at enhver tysker er nationalsocialist. Sådan forholdt det sig jo naturligvis ikke. Hvad en sådan løgnagtig propaganda kan bevirke, har vi iagttaget gennem fire år med Trump i USA”, siger han.

Hans Heinrich Hansen har diskuteret interneringen af medlemmer af det tyske mindretal med mange, også med Henrik Skov Kristensen (forfatter til bogen ‘Gerningsmænd eller ofre. Erindringen i det tyske mindretal i Sønderjylland om nazismen, verdenskrigen og retsopgøret i komparativ belysning’, red.).

“I de diskussioner stiller jeg spørgsmålet: Hvordan var det, at danskerne behandlede det tyske mindretal efter krigen?”

“En af mine venners far lå i badekarret, da han blev hentet af unge mænd med bind om armen og med maskinpistoler. Det var jo ikke de egentlige frihedskæmpere i modstandsbevægelsen, der dukkede op. Det var mænd, der pludselig var kommet til ære og værdighed. De hev min vens far op af badet og slæbte ham med. Min vens mor, der overværede det, fik et slagtilfælde ved den lejlighed og blev aldrig sig selv igen. Min fars ven, en læge, havde en kvindelig patient om formiddagen. Om eftermiddagen blev han afhentet, og den samme patient stod på indgangstrappen og spyttede ham i ansigtet. Selvfølgelig skulle man straffe de mennesker, der havde gjort noget ulovligt. Men var det nødvendigt at bruge de samme metoder efter Befrielsen, som man lige havde kritiseret nazisterne for at benytte? Det var ydmygende, og det smagte af ren hævn”, mener Hans Heinrich Hansen, der især hæfter sig ved, at dommene under retsopgøret blev afgivet efter det såkaldte straffelovstillæg, som blev vedtaget i 1945. Herefter kunne personer, der havde bistået den tyske besættelsesmagt, straffes med tilbagevirkende kraft.

“Jeg kan huske, at min far sagde: Så, nu holder Danmark op med at være en retsstat, for i en retsstat kan man ikke straffe folk med tilbagevirkende kraft”, siger Hans Heinrich Hansen, hvis far ikke endte i Fårhuslejren, som de ca. 3.200 medlemmer af det tyske mindretal, næsten en fjerdedel af alle mindretallets voksne, især mænd. Omkring 600 heraf fra Sundeved og Als blev interneret på Sønderborg Slot.

“Lovgivningen fra juni 1945 (‘Bekendtgørelse af Lov om Tillæg til Borgerlig Straffelov angaaende Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed’, red.) er ikke en pryd for dansk retsvæsen. Det endte med at blive de små fisk, der havde samarbejdet med tyskerne, og så hele det tyske mindretal, der blev straffet hårdest efter 1945. At vi i det tyske mindretal ikke helt har forstået, hvor afgørende lovgivningen dengang blev for den almindelige danskers opfattelse senere hen, gik op for mig på Kongeskibet efter Dybbølfesten i 1995. Her blev jeg præsenteret

for den da tidligere generalkonsul i Flensborg, Troels Fink. Han hilste på mig med ordene: “Goddag Hans Heinrich Hansen. Deres far var jo ikke nationalsocialist.”

Nej til tyske skoler efter 1945

Hans Heinrich Hansen blev sendt i skole 1. april 1944, da han var knap seks år gammel. Dengang eksisterede der 89 tyske skoler i det område, som det tyske mindretal kalder Nordslesvig, og danskerne kalder Sønderjylland. Lille Hans Heinrich var en ud af 3.400 elever i de tyske skoler. Efter 13 måneders skolegang oplevede han Befrielsen den 5. maj 1945. Denne gang var det de engelske tropper, der kom marcherende gennem Haderslev; de smed cigaretter til folk, og der var jubel i gaderne.

Den næste dag, da Hans Heinrich Hansen mødte op i skolen, var skolen lukket, og det samme var de øvrige 88 tyske skoler.

“Det er den første gang i mit liv, hvor jeg har forstået, hvad det vil sige at være ekskluderet. Det forstod jeg jo ikke dengang, men ➡

Borgerinitiativet Minority SafePack Initiative

Minority SafePack Initiative (MSPI) er et europæisk borgerinitiativ, som den internationale mindretalsorganisation FUEN har iværksat i 2013. Formålet har været at få EU-Kommissionen til at vedtage retsakter på ni konkrete områder, der vil beskytte personer, der tilhører nationale og sproglige mindretal i EU. Borgerinitiativet, der i første omgang blev afvist af EU-Kommissionen, men fortsatte efter et sagsanlæg ved EU-Domstolen, opnåede i 2018 mere end en million underskrifter og blev anbefalet af et flertal i EU-Parlamentet. Også den tyske Forbundsrag, andetkammeret i det hollandske parlament, det ungarske parlament, landdagen i Slesvig-Holsten, landdagen i Sachsen, landdagen i Brandenburg, landdagen i Bolzano-Sydtirol og det frisiske parlament har opfordret EU-Kommissionen til at behandle borgerinitiativet. EU-Kommissionen udsendte den 14. januar 2021 en meddelelse, hvor man sagde nej til at arbejde for yderligere lovgivning på området. I meddelelsen hedder det bl.a.: “Kommissionen foreslår ikke yderligere retsakter, men den fulde gennemførelse af allerede eksisterende lovgivning og politikker vil i høj grad styrke virkeliggørelsen af målene med dette borgerinitiativ.”

det tyske mindretal var 'der Restbestand', vi var resten af den tyske besættelse. Jeg var et barn, men jeg blev kaldt 'nazisvin', og der blev kastet sten efter os. Det oplevede jeg som dybt traumatiserende, og det har nok aldrig helt forladt mig. Værre gik det ud over mine fire yngre søstre, som alle bor i Tyskland i dag. Min søster plagede min far om at komme i dansk danseskole. Men hun blev ikke budt op til dans en eneste gang. Den slags tilbagevendende mobning og chikane kunne mine søstre ikke klare, og de følte sig aldrig hjemme i Danmark efter krigen."

Hans Heinrich Hansens far henvendte sig til de danske myndigheder i

maj 1945 for at få lov til at åbne en tysk privatskole, men fik afslag, og i de kommende år blev Hans Heinrich Hansen og andre børn fra det tyske mindretal undervist i forskellige kælderlokaler af pensionerede lærere, som hans far fik oprevet, og det foregik med preussisk disciplin. Først i foråret 1946 lykkedes det at få stiftet en tysk privatskole, og nogle få andre kom til. I alt 100 børn kom i tysk privatskole. De øvrige 3.300 tyske elever kom på danske skoler eller andre steder hen.

"At vi som tysk mindretal i august 1945

afgav en loyalitetserklæring over for den danske stat, konge og grænse, mens man lukkede vores skoler og konfiskerede dem, var en ting. En anden ting var, at man samtidig byggede løs på nye danske skoler i Tyskland. Jeg vil kalde det dobbeltmoral, og det kan jeg få lov til at sige i dag. Men tidligere var det umuligt", siger han.

En historisk tale på Dybbøl Banke

Hans Heinrich Hansen kalder sig selv en 'Seiteneinsteiger', én, der kommer ind fra sidelinjen, i det organisatoriske mindretalsarbejde. I 1974, da han første gang blev spurgt om at blive formand for det tyske mindretals hovedorganisation, BDN, der har sit hovedkvarter i Aabenraa, sagde han nej. Men i 1992, da han igen fik opfordringen, sagde han ja.

"Jeg tænkte: Når de kommer og spørger mig igen nu, hvor jeg er 55 år, så må der være en mening med det. Det er en ny udfordring på dine gamle dage", husker Hans Heinrich Hansen.

Få år senere, i 1995, blev han inviteret til at deltage ved 75-året for Genforeningen på Dybbøl Banke. Det var første gang, det tyske mindretal overhovedet var inviteret med til erindringsstedet for danskernes nederlag i 1864 og Genforeningen i 1920. Mest bemærkelsesværdigt var det imidlertid, at Hans Heinrich Hansen som det tyske mindretals formand blev inviteret til at holde tale under overværelse af bl.a. Dronning Margrethe og daværende statsminister Poul Nyrup Rasmussen (S). Talen, som Hans Heinrich Hansen indledte med ordene: "Drømmer jeg eller er jeg vågen?" er sidenhen blevet tolket som værende af afgørende betydning for den positive udvikling mellem dansk og tysk i grænselandet, og Hans Heinrich Hansen modtog efterfølgende den tyske orden Verdienstkreuz am Bande for talen. Da Genforeningsparken i Aabenraa blev åbnet i 2020, var parkens bænke dekoreret med historiske citater. På en af bænkene kan man læse et citat fra Hans Heinrich Hansens tale dengang på Dybbøl Banke, der refererer til Dronning Margrethes første officielle besøg hos det tyske mindretal i Sønderjylland i 1986:

"Hendes Majestæts historiske besøg og

FUEN

FUEN, Federal Union of European Nationalities, Den Europæiske mindretalsunion er den største paraplyorganisation for nationale mindretal og mindretalsprog i Europa. Mere end 100 organisationer fra 35 europæiske lande er medlemmer. FUEN blev oprettet i 1949 og ikke mindst i årene 1954 til 1973, hvor danskeren Povl Skadegård var generalsekretær godt hjulpet af sin hustru Jytte, var der vækst i FUEN bag jerntæppet, og det dansk-tyske grænseland kom til at spille en afgørende rolle i FUENs udvikling. FUEN har i dag kontor i Flensborg, Berlin og Bruxelles. Loránt Vincze, der er medlem af det ungarske mindretal i Rumænien, har været præsident for FUEN siden 2016, hvor han efterfulgte Hans Heinrich Hansen.

Hans Heinrich Hansen satte som ærespræsident i FUEN symbolsk sin underskrift på et stort Europakort på FUEN's mindretalskongres i Rumænien i 2017, der skulle indvarsle begyndelsen på indsamlingen af en million underskrifter til fordel for det europæiske borgerinitiativ, Minority SafePack Initiative.

tale har vi betragtet som udsoning med det tyske mindretal, som er en loyal og helt ligeberettiget befolkningsgruppe i denne landsdel", står der.

"Det er svært for mig i dag at sige, hvad den tale på Dybbøl i 1995 har betydet. Men jeg ved, det var et stort skridt, at man inviterede os til Dybbøl, og at jeg skulle holde tale. At jeg fik sagt, at vi i det tyske mindretal er en ligeberettiget befolkningsgruppe, og at vi vågent må sørge for, at den fredelige sameksistens i grænselandet fortsætter, var lige så vigtigt."

"Samtidig holdt jo også en repræsentant fra det danske mindretal en tale den dag på Dybbøl. Det var Heinrich Schultz, den daværende formand for Det Sydslesvigske Samråd og Sydslesvigsk Forening. Det var en tale, der var fuldt ud lige så historisk, hvor Heinrich Schultz gav udtryk for, at grænsen ligger fast. Så lang tid skulle der gå, inden det danske mindretal anerkendte grænsen af 1920. En anerkendelse, som det tyske mindretal kom med allerede med loyalitetserklæringen i august 1945", siger Hans Heinrich Hansen.

FUEN versus EU-Kommissionen

Sagsanlægget mod EU-Kommissionen i 2014 ser Hans Heinrich Hansen som en naturlig følge af sit engagement i BDN og FUEN. At sagsanlægget resulterede i, at EU-Kommissionen led nederlag ved EU-Domstolen, og han selv og FUEN dermed vandt deres ret, var dog ikke noget,

der fik champagnepropperne til at springe hjemme i Egersund.

"Det var ikke noget, vi fejrede. Jeg tog det til efterretning. Jeg er nok mere den type, der siger: Okay. Nu kan vi endelig komme videre", siger han.

Og videre kom både han og FUEN. Som den første satte Hans Heinrich Hansen sin underskrift symbolsk på et stort Europakort i maj 2017 på FUEN's mindretalskongres i Rumænien, der skulle indvarsle begyndelsen på underskriftsindsamlingen. I løbet af 2018 lykkedes det FUEN at indsamle mere end den ene million underskrifter fra mindst syv EU-lande, som det er påkrævet, for at et europæisk borgerinitiativ kan blive godkendt.

"En fantastisk bedrift, som jeg er FUEN og de mange hjælpere dybt taknemmelig for", siger Hans Heinrich Hansen.

Den 5. februar 2020 havde Hans Heinrich Hansen og den øvrige borgerkomité et møde med EU-Kommissionen i Bruxelles, som ifølge Hans Heinrich Hansen fandt sted "i en positiv atmosfære". Den 15. oktober 2020 fandt der en høring sted om borgerinitiativet i EU-Parlamentet, hvor 520 af de i alt 705 medlemmer støttede forslaget. Den tyske Forbundsdag og det hollandske parlament skrev til EU-Kommissionen med opfordring til at se positivt på borgerinitiativet og omforme det til konkret EU-lovgivning. Ikke mindst den tyske opfordring har Hans Heinrich Hansen stor forståelse for.

"Tyskland ligger centralt i Europa, og ➡

man anslår, at der lever omkring en million tysksprogede borgere uden for Tysklands grænser i Europa og Centralasien. Det er i høj grad i Tysklands interesse at sørge for, at de tysksprogede borgere i Europa har samme rettigheder som alle øvrige europæere”, siger han.

Men den tyske og hollandske opfordring og støtten fra et flertal i EU-Parlamentet blev ikke hørt. Den 14. januar i år kom svaret fra EU-Kommissionen i form af en 21 sider lang skrivelse med en afvisning af yderligere lovgivning på mindretalsområdet.

“Det er selvfølgelig dybt skuffende, at EU-Kommissionen afviser os, og så over så mange sider. EU-Kommissionen remser en hel masse op og forholder sig slet ikke til de konkrete forslag, som borgerinitiativet består af. Jeg må sige: EU-Kommissionen har med sit svar vist, at de ikke tager Europas mindretal og øvrige borgere det mindste alvorligt. Det er meget nedslående”, siger han.

EU-kommissær er dobbeltmoralisk

Hans Heinrich Hansen er også skuffet over Vera Jourová, der som næstformand i EU-Kommissionen og som ansvarlig for værdier og gennemsigtighed står som underskriver af EU-Kommissionens afgørelse. Især en kronik af Vera Jourová, der bl.a. har været offentliggjort på altinget.dk den 20. januar 2021 forstår Hans Heinrich Hansen ikke. I kronikken skriver Vera Jourová om demokratiets krise i USA efter Trump. Hun skriver, at de voldsomme hændelser i USA er et symptom på et skrøbeligt demokrati i en digital tidsalder. Vi skal lave klare regler for techgiganterne og styrke den demokratiske deltagelse også i Europa, lyder det i kronikken.

“Jeg synes, det er udtryk for dobbeltmoral, når næstformanden i EU-Kommissionen skriver sådan om samfundsforholdene på den anden side af Atlanterhavet, når hun fem dage i forvejen har sagt nej til et borgerinitiativ, der ville hjælpe den demokratiske deltagelse for 50 millioner europæere. Det havde jeg ikke ventet”, siger Hans Heinrich Hansen, der dog ikke vil overlade sig til skuffelsen.

“Lige i øjeblikket sendes der protester fra

nær og fjern til EU-Kommissionen. Et medlem af borgerkomitéen, der er sagfører, og som i 2014 anbefalede at vi gik til EU-Domstolen, anbefaler nu, at vi kæmper videre politisk. Man kan klage over EU-Kommissionens afgørelse, hvis der er begået formelle fejl, men selve afgørelsen er en politisk afgørelse, og derfor står den ikke til at ændre, medmindre man kan påvise sådanne fejl. Desværre. På længere sigt håber jeg, at EU-Parlamentet får den magt, som de bør have. I øjeblikket er det EU-Kommissionen og dermed Ministerrådet, der bestemmer”, siger Heinrich Hansen. For ham selv personligt er det heller ikke slut endnu.

“De fleste medlemmer af borgerkomitéen siger: Vi kæmper videre. Jeg var umiddelbart af en anden opfattelse og skrev som formand for borgerkomitéen til FUENs præsident Loránt Vincze, da afslaget kom: Nu synes jeg, vores opgave som borgerkomité er afsluttet. Hans svar lød: Nej, det er den ikke.”

“Det er klart, at i min alder, så spiller biologien også ind. Selv om jeg føler mig frisk, ved jeg jo, at det er begrænset, hvor store ressourcer, der er tilbage. Men hvis jeg kan se, at der er lys forude, så bliver jeg ved. Nu skal vi have udviklet en strategi, og det tænker jeg, vi gør i løbet af kort tid, og så må vi videre. Vi giver i alt fald ikke op”, siger Hans Heinrich Hansen og peger på ét stort ønske for fremtiden:

“Danmark har ét nationalt mindretal: Det tyske mindretal i Sønderjylland. Og selv om vi en gang imellem kan føle os dårligt behandlet, som når regeringen varsler et lovforslag, der kræver oversættelse af alle udenlandske prædikener, så har vi det som mindretal godt. Danmark har jo løst sit mindretalsproblem. Så hvorfor kommer Folketinget ikke på banen med en klar tilkendegivelse om at støtte Europas nationale mindretal sådan som Tyskland har gjort? Hvis det sker, vil jeg igen spørge: ‘Drømmer jeg, eller er jeg vågen?’” 🍷

Fra Hans Heinrich Hansens familiealbum

1 Familien Hansen ved Bodskov Strand ved Haderslev omkring 1945. Fra venstre ses de yngre søstre, Anne Marie og Elisabeth, og hans far, Hans Heinrich, som Hans Heinrich Hansen er opkaldt efter, og mor Trude.

2 Skolebillede fra Haderslev Statsseminariums Øvelsesskole i 1949. Hans Heinrich Hansen er 11 år og glad for sit liv og sin lærer Valdemar Mikkelsen, der også var tilknyttet Danmarks Radio og gav Hans Heinrich Hansen mulighed for at oplæse et sønderjysk digt i radioen 'Æ præst å æ kringel'. "Man kan se på billedet, at jeg godt kunne lide at optræde", smiler Hans Heinrich Hansen.

3 Hans Heinrich Hansen med sin yngste lillesøster Friederike i 1949. Friederike var 11 år, da deres mor døde i 1960. Hans Heinrich forklarer, at han, der var 22 år ved moderens død, følte et stort ansvar for sine fire yngre søstre, ikke mindst for Friederike. "Hun var den, der led mest under det", siger han.

4 Hans Heinrich Hansen med sin mor og fire søstre omkring 1949.

5 Hans Heinrich Hansen med to norske venner, hvoraf den ene er hans svoger, ved familien Hansens sommerhus ved Halk Strand ved Haderslev. Hans Heinrich Hansens far havde købt det gamle fodermesterhus, men mistede interessen for det efter sin kones død i 1960. "Vi søskende fik ham overtalt til at beholde sommerhuset, og vi mødes der den dag i dag", siger Hans Heinrich Hansen, hvis fire søstre alle bor i Tyskland i dag.

6 På besøg hos en landmand i 1964 mens Hans Heinrich Hansen var assistent hos dyrlæge Toft-Christensen i Fredericia. Landmanden gik under navnet 'Lillevæn', og Hans Heinrich Hansen og hans kone kom sammen privat med 'Lillevæn' og hans kone.

7 En gravhund bliver kyndigt undersøgt af Hans Heinrich Hansen på Sønderjysk Dyrehospital ved Haderslev, som han var medejer af fra 1965 til 2013. Hans Heinrich Hansen fortæller, at hans sorte skæg gav ham problemer i 1970'erne, når han skulle passere den dansk-tyske grænse. "Grænsevagterne mente åbenbart, jeg lignede en terrorist fra Rote Arme Fraktion", siger han.

8 Afskedsreception for Hans Heinrich Hansen som formand for Bund Deutscher Nordschleswiger i 2007. Til højre ses hans hustru, Andrea Kunsemüller. Til venstre: Daværende ministerpræsident i Slesvig-Holsten, Peter Harry Carstensen (CDU).

Hvilke udfordringer har du som mindretalsborger i Europa?

Fortalt til Merlin Christophersen

Jakub Wowčer,
det sorbiske mindretal i Tyskland:

“

Vi har udfordringer med racisme

“I forhold til andre mindretal i Europa har vi sorbere det ret godt i Brandenburg og

Jakub Wowčer, 25 år, tilhører det sorbiske mindretal i Tyskland, journalist for MDR, formand for den sorbiske ungdomsforening PAWK, bor i Bautzen, Tyskland.

Sachsen. Tyskland er i mange henseender et forbillede for anerkendelsen af mindretal. Men vi har også udfordringer, f.eks. med racisme. Sidste år havde vi et tilfælde ved en skolefest på det sorbiske gymnasium, hvor sorbiske elever blev angrebet og banket af højreradikale, fordi de talte sorbisk. Vores sprog er i det hele taget under pres. De unge generationer taler mindre sorbisk og mere tysk og engelsk. Og selvom det er lovpligtigt, bliver navnene på offentlige bygninger hos os ikke altid angivet på sorbisk. Sorberne uddør alligevel snart, så dem behøver man ikke tage hensyn til, lyder det så i avis kommentarer. Jeg tænker, det først og fremmest er et spørgsmål om oplysning. Mange mennesker aner ikke, hvad sorbere er. Derfor må vi i den brede offentlighed skabe forståelse for, at Tyskland med fire anerkendte mindretal kulturelt set er meget rigere end bare tysk.”

Róza Kotiers,
det ungarske mindretal i Slovakiet:

“

Jeg er blevet råbt ad, fordi jeg ville købe en togbillet på mit eget sprog

“For mig er den største udfordring i at være en del af det ungarske mindretal i Slovakiet, at vores sprog ikke bliver anerkendt. Selv i min hjemstavn i Komárno-regionen, hvor de fleste er ungarere, er det en udfordring. Mange slovakker forstår ikke, hvorfor en person som mig, der er født og opvokset i Slovakiet, ikke taler perfekt slovakisk. Og nogle folks reaktion er både arrogant og uforskammet. For eksempel oplevede jeg det, da jeg ville købe en togbillet, og en konduktør råbte ad mig: “Vi er i Slovakiet. Tal slovakisk”. Som barn har jeg haft flere af den slags oplevelser. Derfor forbinder jeg det slovakiske sprog med usikkerhed og frygt. Selv da jeg begyndte at læse på universitetet i Bratislava, var jeg bange for at tale med mine medstuderende på slovakisk. Med tiden har jeg lært at overkomme min frygt, og i dag er mit slovakiske blevet meget bedre. Men fra den slovakiske flertalsbefolkning savner jeg mere solidaritet med og forståelse for den ungarske minoritet; at det er i orden ikke at være perfekt til slovakisk og at tale ungarsk.”

Foto: Privat

*Róza Kotiers, 26 år, fra
det ungarske mindretal
i Slovakiet, studerer
økonomi i Bratislava,
Slovakiet.*

Iñigo Etxebeste Sánchez,
det baskiske mindretal i Spanien:

“

Jeg er blevet angrebet verbalt og fysisk, fordi jeg er basker

“Jeg er basker og lever i Baskerlandet, som officielt er en del af det nordlige Spanien og det sydlige Frankrig. I Spanien er jeg både blevet angrebet verbalt og fysisk, fordi jeg er basker. For eksempel er jeg blevet kritiseret offentligt for at tale baskisk i metroen, og på en tur til Madrid med nogle venner råbte en gruppe spaniere af os og sagde, vi skulle rejse hjem til Baskerlandet. Da jeg var 18 år, tog jeg sammen med mine venner på ferie i byen Murica i det sydlige Spanien, hvor en af mine venners familie har et hus. På vej fra busstoppestedet til huset blev vi angrebet af en gruppe unge på vores egen alder. De kørte på motorcykler og begyndte at slå på os med metalkæder, så vi måtte ringe til politiet. De vidste, vi var baskere, da alle i byen kendte til huset, der var ejet af en baskisk familie. Jeg håber, vi i fremtiden kan opnå endnu mere autonomi i Baskerlandet, og at vi kan opnå en større forståelse mellem spaniere og baskere.”

Foto: Privat

Iñigo Etxebeste Sánchez, 33 år, tilhører det baskiske mindretal i Spanien, entreprenør, bor i San Sebastián.

Ákos Búscú, 23 år, tilhører det ungarske mindretal i Serbien, studerer engelsk og historie i Szeged, Ungarn, vicepræsident i Youth Forum of Vojvodina.

Foto: Privat

Ákos Búscú,
det ungarske mindretal i Serbien:

“

Vores største udfordring er emigration

“I dag er det ungarske mindretal i Serbien anerkendt som en del af Serbien. I min hjemstavn i den autonome region Vojvodina, hvor størstedelen af mindretallet bor, har vi ikke mange mindretalsrelaterede udfordringer. Selvom dette ikke nødvendigvis gør sig gældende i resten af Serbien, så er vores største udfordring ikke anerkendelse, men derimod emigration. Siden de etniske konflikter i 1990'erne udvander folk, fordi den økonomiske situation i Serbien er dårlig. Som medlemmer af det ungarske mindretal har vi let adgang til ungarsk statsborgerskab og dermed til EU. De fleste tager til Østrig eller Tyskland i deres søgen efter en bedre fremtid, ikke til Ungarn hvor levestandarden ikke er så høj som i Vesteuropa. Muligheden for emigration gør ikke noget godt for integrationen af mindretallet, da mange unge er tilbageholdende med at lære serbisk, fordi de ser deres fremtid et andet sted. Jeg ser dog min fremtid i Serbien, i Vojvodina. Det er her alle mine venner og min familie er. Og det er her, jeg engagerer mig som aktivist for vores mindretal i Youth Forum of Vojvodina.”

Aleix Domenech,
det catalanske mindretal i Spanien:

“

Mit sprog bliver talt mindre for hver dag

“Selvom jeg ikke har mange udfordringer i mit hverdagsliv, er jeg bekymret for fremtiden for vores mindretal, særligt når det drejer sig om det catalanske sprog. Jeg er selv tosproget, og byen Manresa, som jeg kommer fra, ligger i en region, hvor catalansk er hovedsproget. Men i vores hovedstad, Barcelona, hvor jeg studerer, er det mere blandet med spansk. Jeg føler, at catalansk bliver talt mindre og mindre for hver dag. Jeg er bange for, at familiernes sprog, catalansk, ikke længere vil blive talt på offentlige steder som på universitetet. Det bekymrer mig, for jeg elsker mit sprog, og jeg ønsker, at det bliver brugt af fremtidige generationer.”

Foto: Privat

Aleix Domenech, 20 år, tilhører det catalanske mindretal i Spanien, studerer gender studies, bor uden for Barcelona.

Annonce

Flensborg Avis digital + tablet + cover iPad 10.2 eller Samsung Galaxy Tab A 10.1

Læs Flensborg Avis når og hvor du har lyst.
Få avisen som e-avis i 24 måneder og vælg mellem en iPad 10.2 inkl. cover og en Samsung Galaxy Tab A 10.1 inkl. cover.
Pris pr. måned 195,- kroner

(Engangsbetaling: iPad 750 kr., Samsung 0 kr.)

FLENSBORG AVIS

... vi gør Danmark lidt større

Hermed bestiller jeg Flensborg Avis digital i mindst 24 måneder til en abonnementspris af 585,- kroner pr. kvartal. Når beløbet for første kvartal (585,- kroner) og ved iPad engangsbetalingen på 750,- kroner er indgået hos Flensborg Avis samt fortrydelsesretten på 14 dage er udløbet, bliver tabletten sendt til mig.

Efter bindingsperioden på 24 måneder fortsætter abonnementet automatisk til den ordinære abonnementspris på Flensborg Avis digital på pt. 360,- kroner pr. kvartal.

Jeg bekræfter, at jeg det seneste halve år ikke har holdt Flensborg Avis.

Jeg vælger en:

- ☐ iPad 10.2 WIFI 32 GB inkl. cover
☐ Samsung Galaxy Tab A 10.1, WIFI 32 GB inkl. cover

Navn / Fornavn

Gade

Postnr. By

Telefon

E-mail

Dato Underskrift

Jeg er indforstået med, at Flensborg Avis kontakter mig for at orientere mig om services, relevante oplysninger og tilbud. Denne samtykkeerklæring kan til enhver tid tilbagekaldes.
Alle informationer under fla.de/yArYj.

- ☐ Kontakt mig pr. mail
☐ Kontakt mig pr. brev
☐ Kontakt mig telefonisk
☐ Kontakt mig pr. newsletter

Præsident for FUEN:

“Vi var ikke i stand til at vælte muren

Af Anna-Lise Bjerager

INTERVIEW Loránt Vincze, der er præsident for FUEN og medlem af Europa-Parlamentet, finder det dybt beklageligt, at EU-Kommissionen har afvist det europæiske borgerinitiativ, Minority SafePack Initiative. Men kampen for nationale og sproglige mindretal i EU fortsætter, og Loránt Vincze håber på støtte fra den danske regering i kampen

Loránt Vincze, der er præsident for den europæiske mindretalsorganisation, Federal Union of European Nationalities (FUEN), er meget skuffet over EU-Kommissionens svar på det europæiske borgerinitiativ, Minority Safe-Pack Initiative (MSPI), som FUEN står bag. MSPI har til formål at forbedre vilkårene for de nationale og sproglige mindretal i EU.

I en såkaldt meddelelse fra EU-Kommissionen lyder det bl.a.: “Kommissionen mener ikke, at der er behov for yderligere lovgivning” og “de nuværende regler er tilstrækkelige”. Med sådanne formuleringer har EU-Kommissionen afvist at forholde sig til de ni konkrete forslag, som er beskrevet i borgerinitiativet (læs side 25), og dermed reelt ignoreret de mere end en million

EU-borgere, der har støttet borgerinitiativet, mener Loránt Vincze, der dog ikke har opgivet håbet og også håber på støtte fra den danske regering i den kommende tid.

Hvad var din reaktion på EU-Kommissionens svar på det europæiske borgerinitiativ MSPI?

“Jeg synes, det er dybt beklageligt, at EU-Kommissionen er nået frem til denne beslutning. I FUEN vidste vi, hvad EU Kommissionen var i færd med et par uger før den 14. januar, da svaret forelå. Men i FUEN håbede vi indtil det sidste, at vi var i stand til at ændre det negative svar ved lobbyvirksomhed over for kommissærerne og deres kontorer. Vi fik en del støtte og løfter, men alligevel endte det med et

AZ EP KULTURÁLIS BIZOTTSÁGÁBAN ELÍTÉLTÉK A MINORITY SAFEPAK ELUTASÍTÁSÁT

negativt resultat. Vi havde aldrig forestillet os, at samtlige ni forslag, vi havde stillet i borgerinitiativet, ville blive behandlet af Kommissionen. Men det ville have været et meget stærkt signal, hvis Kommissionen havde udtaget to eller tre forslag og brugt dem til at igangsætte en dialog med mindretallene. Kun ved at have en god dialog mellem flertal og mindretal kan vi få Europa bragt videre.”

Kun seks ud af 76 europæiske borgerinitiativer har opnået en million underskrifter og er nået hele vejen frem til EU-Kommissionen, og et af dem er MSPI. Hvordan vurderer du det europæiske borgerinitiativs betydning i forhold til at få borgerne inddraget i beslutningsprocessen i EU efter dette?

“Jeg mener, at hele processen med Minority SafePack Initiative viser, at EU har et kolossalt demokratisk underskud. Vi havde en meget god sag fra begyndelsen, og vi havde stærk støtte fra hele Europa med en million underskrifter til fordel for de nationale og sproglige mindretals rettigheder i EU. Vi fik støtte fra Europa-Parlamentet og fra nationale og regionale parlamenter over hele Europa. Det viser os, at dette borgerinitiativ har appel uden for mindretallenes rækker. Det er blevet en langt større dagsorden. Det er helt åbenbart, at EU-Kommissionen ikke bryder sig om europæiske borgerinitiativer som sådan. Det gør mig faktisk ked af det, at det ene borgerinitiativ efter det andet bare blive overset af EU-Kommissionen for dermed opnå ikke den større borgerind-

“Det ville være dejligt, hvis Danmark giver sin støtte. Danmark har en stærk stemme og bør gøre brug af den”, siger Loránt Vincze, der er præsident for FUGA om sine forhåbninger om en dansk henvendelse til EU-Kommissionen om det europæiske borgerinitiativ, Minority SafePack Initiative. Her fotograferet på ungarsk tv, hvor han interviewes om borgerinitiativet.

“

Det er meget sørgeligt at se, at der ikke nævnes noget om de små sprog i Europa i svaret

Loránt Vincze, FUEN-præsident

dragelse, som man ville opnå. Tværtimod giver man borgerne anledning til at sige: Der er noget galt i EU. Jeg har som borger ikke mulighed for at komme til orde.”

Meddelelsen fra EU-Kommissionen strækker sig over hele 21 sider. Hvorfor er det ikke tilstrækkeligt?

“Når det gælder antallet af sider, er det fuldt ud tilstrækkeligt. Men når man nærlæser og ser EU-Kommissionens argumenter, er svaret næsten barnagtigt. For eksempel beder

vi i borgerinitiativet om bedre beskyttelse og fremme af den kulturelle og sproglige mangfoldighed i Unionen. I sit svar vælger EU-Kommissionen at henvise til Europarådets Europæiske Center for Moderne Sprog (ECML) i Graz, Østrig, som tager sig af fremmedsprogsundervisning. At henvise til en anden europæisk institution, der ikke har noget som

helst at gøre med mindretalssprog, er efter min mening, barnagtigt. Det er også meget sørgeligt at se, at der ikke nævnes noget om de små sprog i Europa i svaret. For eksempel det frisiske og det sorbiske sprog. De mennesker, der taler disse sprog, har ikke engang et moderland, som kan kæmpe for dem på den internationale scene. De er helt overladt til sig selv.”

Det europæiske borgerinitiativ fik støtte fra en række nationale og regionale parlamenter. Men indtil videre har der ikke været støtte fra Danmark, selv om den danske udenrigsminister efterfølgende er kommet med en hensigtserklæring. Hvad mener du om det i lyset af, at den dansk-tyske grænseregion ofte omtales internationalt som et eksempel til inspiration for andre grænseregioner i verden?

“Jeg tror, at det danske parlament og andre parlamenter i Europa har været i undtagelsestilstand gennem det seneste år på grund af coronapandemien. I FUEN har vi glædet os over, at Danmark igen støtter FUEN (gennem Folketingets Sydslesvigudvalg, red.). Vi vil bevare en tæt tilknytning til Danmark, for som bekendt har FUEN et af sine hovedkvarterer i Flensborg og er dybt rodfastet i den dansk-tyske grænseregion. Det har også været et meget stærkt signal fra Slesvig-Holsten, at det skulle forblive på den måde.”

Du skrev på Twitter i marts måned: “Presset stiger: En gruppe på ti medlemmer af det danske parlament fra flere forskellige partier har skrevet til udenrigsminister Jeppe Kofod for at få ham til at rette henvendelse til EU-Kommissionen og bede den genoverveje sin stillingtagen til borgerinitiativets ni forslag.” Forventer du, at Danmark nu henvender sig til EU-Kommissionen?

“Ja, det ville være dejligt, hvis Danmark giver sin støtte. Danmark har en stærk stemme og bør gøre brug af den. Danmark er lykkedes med at få en god løsning, når det gælder sameksistensen med det tyske mindretal i Danmark og det bilaterale forhold til Tyskland og det danske mindretal i

Foto: FUEN

Loránt Vincze, født 1977, MA i offentlig administration og e-government, præsident for FUEN siden 2016, medlem af Europa-Parlamentet, Det Europæiske Folkepartis Gruppe (Kristelige Demokrater), tilhører det ungarske mindretal i Rumænien, bor i Bruxelles med sin kone og søn.

Tyskland. Danmarks støtte ville understrege betydningen af den dansk-tyske grænse-region som et eksempel på 'best practice' i Europa."

Som præsident for FUEN sætter du kursen for borgerinitiativet fremadrettet. Hvad kommer der til at ske?

"Vi vurderer, at de argumenter, som EU-Kommissionen bruger i sit svar, ikke har nogen relevans i forhold til de ni forslag, som er beskrevet i Minority SafePack Initiative. Derfor vil vi nu forsøge at få EU-Kommissionens svar omstødt ved Den Europæiske Domstol og appellere svaret. Det andet skridt, som vi vil tage, er at fortsætte vores arbejde i EU. Vi føler, at vi har stærk støtte fra hele Europa, og vi vil ikke svigte mindretallene i Europa og de mere end en million borgere, som har støttet borgerinitiativet. Vi var ikke i stand til at vælte denne mur af ligegyldighed og national overfølsomhed, når det gælder nationale mindretal, ned denne gang. Men vi vil fortsætte kampen. Vi bliver bare nødt til at arbejde hårdere for at rive muren ned." 🍷

De ni forslag i det europæiske borgerinitiativ Minority SafePack Initiative (MSPI)

1. Forslag til Ministerrådets henstilling om beskyttelse og fremme af kulturel og sproglig mangfoldighed i Den Europæiske Union.
2. Forslag til støtteprogrammer for små sprogsamfund.
3. Forslag til Europa-Parlamentets og Ministerrådets forordning om oprettelse af et europæisk center for sproglig mangfoldighed.
4. Forslag om at beskyttelsen af nationale mindretal inddrages, og at den kulturelle og sproglige mangfoldighed fremmes i målene for Den Europæiske Unions Fond for Regionaludvikling.
5. Forslag om at fremme forskning i mindretallenes merværdi for den sociale og økonomiske udvikling i Europa.
6. Forslag om ligestilling for statsløse mindretal såsom f.eks. romaerne.
7. Forslag til en grænseoverskridende europæisk lov om ophavsret, der gør det muligt at bruge medier og tjenester på modersmålet.
8. Forslag om fri ydeevne og anvendelse af audiovisuelt indhold i mindretalsregioner.
9. Forslag om betingelsesløs inddragelse af mindretal i regionale og statslige støtteprogrammer til bevarelse af kultur, medier og kulturarv.

Kilde: minority-safepack.eu

Eva Kjer Hansen, der er formand for Folketingets Europaudvalg, har skrevet til udenrigsminister Jeppe Kofod (S) sammen med ni andre folketingspolitikere for at få den danske regering til at rette henvendelse til EU-Kommissionen om det europæiske borgerinitiativ, Minority SafePack Initiative.

Formand for Folketingets Europaudvalg:

“Vi skal have en EU-kommissær for mindretal

Af Merlin Christophersen

INTERVIEW Der er behov for, at Danmark presser mere på for at sikre de nationale mindretals rettigheder i EU. Det mener Eva Kjer Hansen (V), der er medunderskriver af et brev til udenrigsminister Jeppe Kofod (S) sammen med ni andre folketingspolitikere for at få regeringen til at ytre sig om EU-Kommissionens afvisning af borgerinitiativet Minority Safepack Initiative

Formanden for Folketingets Europaudvalg Eva Kjer Hansen er en af ti folketingspolitikere, der på tværs af politiske skel har rettet henvendelse til udenrigsminister Jeppe Kofod (S) for at få den danske regering til at ytre sig til fordel for de nationale og sproglige mindretal i Europa.

Helt konkret vil de ti politikere have regeringen til at rette henvendelse til EU-Kommissionen og beklage EU-Kommissionens afvisning af det europæiske borgerinitiativ, Minority Safepack Initiative, der har som formål at sikre rettigheder for de 50 millioner borgere, der lever som del af et nationalt eller sprogligt mindretal i EU.

Den tyske Forbundsdag, andetkammeret i det nederlandske parlament, det ungarske parlament samt en række delstatsparla-

menter i Europa har officielt bakket op om borgerinitiativet forud for EU-Kommissionens afgørelse, der kom den 14. januar i år. Men den danske regering og Folketinget har ikke ytret sig på trods af flere opfordringer, bl.a. i form af et fælles brev til udenrigsministeren fra det tyske mindretal i Sønderjylland, det danske mindretal i Sydslesvig og Grænseforeningen.

Men ifølge Eva Kjer Hansen er tiden nu kommet, hvor Danmark skal ud af starthullerne. Danmark har nemlig stor legitimitet i mindretalsspørgsmål, fordi den dansk-tyske mindretalsmodel nyder bred anerkendelse. Det skal Danmark udnytte i denne situation, mener Eva Kjer Hansen.

“Jeg synes helt bestemt, at Folketinget skal støtte op om Minority Safepack Initiative. For det er vigtigt at sende et signal om, at ➡

Danmark bakker op om Europas mindretal. Men endnu vigtigere er det, at regeringen presser på i EU, for at vi kan finde løsninger på et europæisk plan. Derfor tog jeg i marts sammen med Christian Juhl, der jo er formand for Sydslesvigudvalget og medlem af Kontaktudvalget for Det Tyske Mindretal, initiativ til en fælles skriftlig henvendelse til udenrigsministeren. På tværs af partifarver opfordrer vi regeringen til at rette henvendelse til Kommissionen for at få omgjort deres afvisning af borgerinitiativet.”

Hvorfor er det ikke nok med Folketingets opbakning?

“Regeringen har mulighed for at tage denne sag op i EU. Det har vi i Folketinget ikke. Nu har vi på en pæn måde opfordret regeringen til at handle. Og jeg håber virkelig, de vil tage affære, for dette spørgsmål burde kunne samle os på tværs af partierne. Afhængig af udenrigsministerens tilbagemelding lader jeg det dog også gerne komme til en afstemning i Folketinget, som kunne pålægge regeringen at handle.”

Hvad forventer du dig af regeringen i denne sag?

“Regeringen skal i EU arbejde for, at mindretallene både bliver anerkendt og sikret. Jeg ved godt, det er op ad bakke. Der er en række lande – heriblandt det toneangivende Frankrig – der ikke ønsker at gå ind i det her. Og det er svært at opnå resultater. Det oplevede jeg også selv, da jeg som medlem af Europa-Parlamentet sad i en gruppe, der be-

skæftigede sig med mindretalsspørgsmål. Men i EU har vi jo netop et unikt samarbejde, der baserer sig på en traktat med nogle grundfæstede borgerrettigheder. Så her kan man udfordre de andre medlemslande på, hvorfor mindretallenes rettigheder ikke også skal tages med.”

Hvad tænker du om EU-Kommissionens tilbagemelding på borgerinitiativet?

“For mig virker det grotesk, at man i EU-systemet har en mulighed for borgerinitiativer, men når der så endelig bliver båret et initiativ igennem med over en million borgers underskrifter, så har Kommissionen på forhånd besluttet at afvise det. Det er et demokratisk underskud, for mindretallene bliver ikke hørt. Derfor mener jeg, at vi skal have en EU-kommissær for mindretalsanliggender.”

Har borgerinitiativet så været omsonst?

“Nej, bestemt ikke. For på trods af afvisningen, har borgerinitiativet skabt en platform for at sætte mindretalsforhold på dagsordenen. Kampen for mindretallenes rettigheder er ekstrem vigtig, for som Hans Heinrich Hansen (fhv. præsident for FUEN og formand for den borgerkomité, der har behandlet Minority Safepack Initiative, red.) har sagt, så er mindretalspolitik fredspolitik. Derfor er det nu, vi skal blive ved med at presse på. Og med mindretalssituationen i vores eget grænseland – som vi jo med rette får ros for, også internationalt – har Danmark stor legitimitet. Det skal regeringen udnytte.” 🍷

Udenrigsminister Jeppe Kofod har efterfølgende svaret på de ti folketingspolitikeres brev. Læs side 32.

De har skrevet under

De øvrige medunderskrivere ud over Eva Kjer Hansen på opfordringen til udenrigsministeren var Christian Juhl (Ø), Anni Matthiesen (V), Birgitte Vind (S), Karina Lorentzen Denhardt (SF), Rune Christiansen (RV), Niels Flemming Hansen (C), Ellen Trane Nørby (V), Rasmus Nordquist (SF), Jesper Petersen (S). De ti folketingspolitikere er medlemmer af enten Folketingets Sydslesvigudvalg eller Kontaktudvalget for Det Tyske Mindretal eller begge dele.

Hvilke udfordringer har du som mindretalsborger i Europa?

Fortalt til Merlin Christophersen

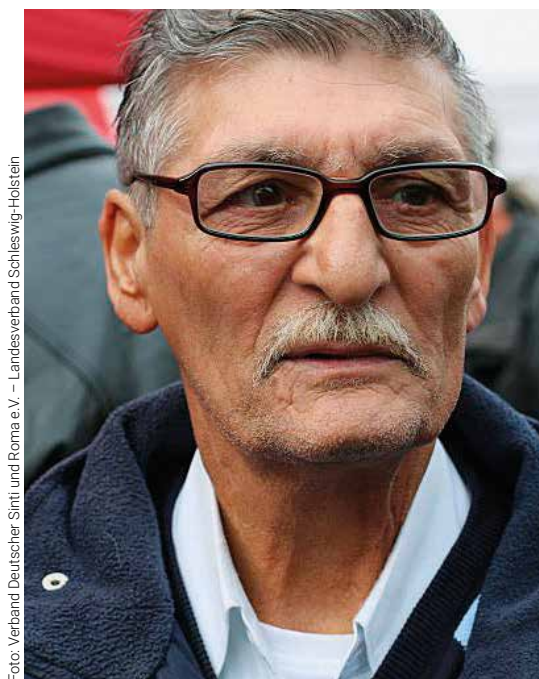

Foto: Verband Deutscher Sinti und Roma e.V. – Landesverband Schleswig-Holstein

Matthäus Weiß,
sinti- og romamindretallet i Tyskland:

“

**Sinti-romaer er
blevet forfulgt i
århundreder**

“Mennesker fra sinti- og romamindretallet er i århundreder blevet diskrimineret og forfulgt

Matthäus Weiß, 71 år, tilhører sinti- og romamindretallet i Tyskland, siden 1979 formand for Forbundet for tyske sinti og romaer i Slesvig-Holsten, bor i Kiel.

i hele Europa. Jeg er opvokset i årene efter Anden Verdenskrig og har selv oplevet, hvordan det for os var forbudt at opholde os mere end tre dage på et sted. Hvis vi blev for længe, kom politiet. Sådan var det helt ind i 1960'erne. Heldigvis har det ændret sig. I dag er det blevet meget bedre i Tyskland. Flertalsbefolkningen er kommet tættere på os. Og i Slesvig-Holsten er vores rettigheder blevet optaget i delstatsforfatningen. Små fordomme, drillerier og diskriminering vil der dog altid være. Der opstår stadig nye episoder, hvor vores børn af deres klassekammerater bliver bedt om at tage hjem til deres eget land, og også jeg oplever, at fremmede mennesker skælder mig ud. Jeg søger altid samtalen med netop disse mennesker, for jeg mener, at dialog bringer mennesker tættere på hinanden.”

David Nagy,
det ungarske mindretal i Slovakiet:

“

Vi bliver defineret som krigsforbrydere

“For mig er det største problem, at vi som mindretal ikke føler os hjemme i vores eget hjemland. Som ungarere i Slovakiet må vi være varsomme med, hvilket sprog vi bruger. Jeg har oplevet at få grimme kommentarer, når jeg taler ungarsk. Når vi er i kontakt med myndighederne, har vi ret til at tale ungarsk. Men myndighederne er ikke forpligtet til at forstå os. Så praktisk taget er der stort set ingen embedsmænd på rådhuset eller i retten, der taler ungarsk. Generelt er slovakisk lov ikke i det ungarske mindretals favør. I henhold til en gammel lov fra tiden efter Anden Verdenskrig bliver både det tyske og det ungarske mindretal kollektivt defineret som krigsforbrydere. Denne lov er aldrig blevet trukket tilbage. Så i lovens øjne er ungarere krigsforbrydere. Selv min treårige datter bliver set som en krigsforbryder. Og da det ungarske parlament i 2010 vedtog en lov, der gav ungarere i udlandet lettere adgang til ungarsk statsborgerskab, vedtog det slovakiske parlament en lov omkring en uge senere, der fastslår, at enhver, der ansøger om et andet statsborgerskab, automatisk mister sit slovakiske statsborgerskab. Denne lov er åbenlyst rettet mod det ungarske mindretal, hvilket man også kunne høre i debatten i parlamentet. Og loven har konsekvenser for medlemmer af vores mindretal. Folk har mistet deres statsborgerskab, deres sundhedsforsikring osv. Hvis ikke det var for denne lov, ville jeg gerne være blevet ungarsk statsborger, af symbolske årsager og på grund af følelsesmæssige bånd – ikke fordi jeg vil forlade mit hjemland, som er Slovakiet.”

Foto: Privat

David Nagy, 33 år, tilhører det ungarske mindretal i Slovakiet, advokat, del af formandskabet af Party of Hungarian Community (MKP), bor i Nové Zámky, Slovakiet.

Foto: Privat

Anna-Kira Pirhofer,
det tyske mindretal i Sydtyrol:

“

I Firenze måtte jeg for første gang forklare, hvem jeg er

“I Sydtyrol nyder vi godt af megen selvstændighed, der muliggør opretholdelsen af vores tyske sprog og kultur. Dog har mange italienere aldrig lært, at der findes et tysk mindretal i Italien. Det opdagede jeg, da jeg som 17-årig tog et skoleår i Firenze, og også da jeg senere påbegyndte mit studium i Bologna. For mig rejste mødet med italienere uden for Sydtyrol et spørgsmål om identitet: Hvem er jeg? I Firenze måtte jeg for

første gang forklare min sydtirolske identitet. Jeg er italiener, mit modersmål er tysk, og italiensk er mit andet sprog, da jeg som tysksproget sydtiroler hovedsageligt har gået i tysk skole. I dag, efter jeg også har studeret i Østrig, USA og Irland, ser jeg mig selv først og fremmest som europæer.”

Anna-Kira Pirhofer, 31 år, tilhører det tyske mindretal i Sydtyrol, projekt- og kommunikationskonsulent, bor i Meran (Merano), Sydtyrol, der er en autonom provins i det nordlige Italien med et flertal af tysktalende.

Kjell Knudten, det danske og frisiske mindretal i Tyskland

“

Jeg har fundet ud af, hvor privilegerede vi er i det danske mindretal

“Det danske mindretal, som jeg er en del af, er helt klart bedre stillet end de fleste andre mindretal i Europa. Det ved jeg, da jeg som aktiv i ungdomsorganisationen Youth of European Nationalities (YEN) har et stort netværk rundt om i Europa, særligt blandt mindretal. Mange mindretal har svært ved at opretholde deres kultur, sprog og skolegang, fordi de ikke får tilskud. Andre bliver direkte diskrimineret eller angrebet på grund af deres etnicitet. For eksempel har jeg under et besøg hos sorberne, der er et slavisk mindretal i Tyskland, hørt om, hvordan de bliver forfulgt af højreekstremister, der bryder ind i deres ungdomsklubber og institutioner, ødelægger deres biler og venter udenfor deres fester for at give dem bank. Det er på rejserne med YEN, at jeg er blevet bevidst om, hvor privilegerede vi er i det danske mindretal.”

Foto: Privat

Kjell Knudten, 25 år, tilhører det danske og det frisiske mindretal i Tyskland, nyuddannet i tysk og historie, bor i Aalborg.

"Jeg deler jeres vurdering af, at Minority SafePack Initiative er et interessant og vigtigt initiativ fra de oprindeligt nationale mindretal i Europa, og jeg er glad for, at initiativet har fået så stor tilslutning", skriver udenrigsminister Jeppe Kofod (S) i et brev til ti folketingspolitikere.

Foto: Claus Beck, Udenrigsministeriet

Udenrigs- ministeren lover støtte til Europas mindretal

Af Anna-Lise Bjerager

Den danske regering vil rette henvendelse til EU-Kommissionen om det europæiske borgerinitiativ, Minority SafePack Initiative, siger udenrigsminister Jeppe Kofod (S). Men først vil regeringen drøfte temaet med den tyske regering

Den danske regering vil rette henvendelse til EU-Kommissionen om det europæiske borgerinitiativ, Minority SafePack Initiative, som har til formål at forbedre vilkårene for nationale og sproglige mindretal i EU. Først vil regeringen dog drøfte temaet med den tyske regering for at se, om der er grundlag for en fælles dansk-tysk henvendelse.

Det skriver udenrigsminister Jeppe Kofod (S) i et brev, som den 8. marts er sendt til de ti folketingspolitikere, der skrev et fælles brev til udenrigsministeren den 1. marts med en opfordring til den danske regering om at rette henvendelse til EU-Kommissionen om borgerinitiativet. De ti folketingspolitikere opfordrede også til, at den danske regering skulle udtrykke sin beklagelse over EU-Kommissionens afvisning af borgerinitiativet, der kom den 14. januar, samt bede EU-Kommissionen genoverveje sin stillingtagen.

EU-Kommissionens afvisning er sket, selv om et flertal i EU-Parlamentet samt en række nationale og regionale parlamenter, herunder Den Tyske Forbundsdag og den slesvig-holstenske landdag, har opfordret EU-Kommissionen til at omsætte borgerinitiativets ni konkrete forslag til, hvordan vilkårene kan forbedres for EU's nationale og sproglige mindretal, til EU-lovgivning.

Udenrigsminister Jeppe Kofod skriver i sit svar til de ti folketingspolitikere:

“Danmark og Tyskland har meget at byde på, når det gælder mindretalspolitik. De danske og tyske mindretalsordninger og det gode samarbejde i grænselandet tjener som en model for andre grænseregioner i Europa og verden.”

“Regeringen vil på den baggrund rette henvendelse til Kommissionen. Først vil vi dog drøfte temaet med den tyske regering for at se, om der er grundlag for en fælles dansk-tysk kontakt til Kommissionen.”

Udenrigsministeren tager også forbehold i brevet. Bl.a. skriver han, at han er enig med Kommissionen i, at afgrænsningen

mellem EU's og medlemslandenes kompetencer bør respekteres.

“Jeg mener dog samtidig, at mindretalspolitik er så vigtigt, at vi bør se på, om indsatsen i EU på nogle punkter ikke alligevel kan styrkes”, skriver udenrigsministeren.

“

Det er lidt ærgerligt, at der skulle denne henvendelse til, for at regeringen foretager sig noget

Eva Kjer Hansen, formand for Folketingets Europaudvalg

Eva Kjer Hansen, der er medunderskriver på opfordringen til udenrigsministeren om, at Danmark skal gå ind i sagen om det europæiske borgerinitiativ, glæder sig over det positive svar fra udenrigsministeren, selv om hun ærgrer sig over, at den danske regering først reagerer, efter at EU-Kommissionen er kommet med sin afgørelse.

“Det er lidt ærgerligt, at der skulle denne henvendelse til, for at regeringen foretager sig noget. Men jeg er glad for, at regeringen følger vores opfordring og nu vil handle”, siger Eva Kjer Hansen. 🍷

Unge fortæller om at leve med flere kulturer i ny bog

Af Malene Fenger-Grøndahl
Fotos: Søren Kjeldgaard

15 unge med bindstregsidentitet fortæller om at føle sig danske på deres egen måde i ny bog 'Danskerne findes i mange modeller'. I bogen trækkes paralleller mellem mindretallene i det dansk-tyske grænseland og andre kulturelle, nationale og sproglige mindretal i Danmark

Hvad har dansk-tyske Sophie, dansk-palæstinensiske Mohamed og dansk-estisk-fransk-polske Etienne tilfælles? De er alle vokset op med flere sprog og kulturer og oplever selv deres flerkulturelle baggrund som en fordel. Men de har også kæmpet med at finde deres identitet i en dansk sammenhæng, hvor flertallet ofte stiller spørgsmålstejn ved deres identitet og tilhørsforhold.

I en ny bog 'Danskerne findes i mange modeller' fortæller 15 unge med bindestreksidentitet om at vokse op med flere kulturer og finde sig selv og sin identitet. De unge er eller har været en del af Grænseforeningens Kulturmødeambassadører – et korps af unge, som besøger uddannelsesinstitu-

tioner og virksomheder og fortæller deres livshistorier. Formålet er at skabe forståelse for mindretal og debat om danskhed og national og kulturel identitet.

Der er tale om unge med bl.a. dansk-somalisk, dansk-grønlandsk, dansk-afghansk, dansk-syrisk-kurdisk, dansk-irakisk, dansk-vietnamesisk og dansk-ghanesisk baggrund. Nogle er født i Danmark, mens andre er kommet til Danmark som børn eller unge. Men på tværs af den store forskellighed er der slående ligheder, som blandt andet handler om, at andres blik på ens baggrund er afgørende for, hvordan man opfatter sig selv.

Her bringes et uddrag af bogen 'Danskerne findes i mange modeller', som udkommer på forlaget Frydenlund den 21. maj.

“

I min familie har vi ingen klar grænse mellem dansk og tysk

“Da jeg var barn, var der ikke rigtig nogen danske traditioner hjemme i familien. Men der er kommet lidt til efterhånden. Vi begyndte f.eks. at bruge jule- og påskepynt, som man kender det i Danmark, f.eks. nisser og sådan noget til jul. Vi laver også pebernødder. Men vi fejrer også Skt. Nikolaus Dag, sådan som man gør overalt i Tyskland. Så får alle børn en sok med noget slik og måske en gave. I min familie trækker vi ikke nogen klar grænse mellem danske og tyske traditioner og kultur, men der er nogle ting, vi har valgt bevidst til fra det danske. For et par år siden købte vi f.eks. vores første dannebrog og fik en flagstang i baghaven. Det føles naturligt for os at flage med det danske flag, for nu har jeg jo været en del af det danske system og danske institutioner i 13-14 år, så vi har fået en følelse af tilknytning til det danske. Og ikke mindst nu, hvor jeg er flyttet til Danmark, synes mine forældre, at det er rart at have et synligt dansk symbol derhjemme.

Jeg kendte ikke ret mange danskere, før jeg kom til Odense. Men her på studiet har jeg selvfølgelig lært mange danskere at kende, og jeg har mødt flere med minoritetsbaggrund. Jeg kan godt genkende den der følelse af splittelse; man føler sig hjemme i Danmark, men savner også det andet, fordi det er en del af en.” ➡➡

Sophie Hoffmann, født i 2001 i Düsseldorf, flyttede til Nordtyskland som treårig og har gået i dansk børnehave, grundskole og gymnasium i Nordtyskland. Flyttede til Odense i september 2020 for at studere.

“

Diskrimination har ingen grænser

“Mine oplevelser med Kulturmødeambassadørerne har givet mig meget håb. Erfaringerne fra det dansk-tyske grænseland viser, at det kan blive bedre. Der har været perioder med diskrimination og fjendskab, men det er blevet helt anderledes. Umiddelbart kan man tænke, at det ikke kan sammenlignes, for danskere og tyskere er jo stort set ens; der er ingen etniske forskelle. Men ved at være en del af Grænseforeningen og møde Kulturmødeambassadører fra det dansk-tyske mindretal har jeg virkelig fået indsigt i, at diskrimination ikke har nogen grænser – det strækker sig langt videre end til det, man kan se. Udseendet kan være en årsag til diskrimination, men diskrimination opstår på baggrund af alt, der kan skille os ad. Alt, der kan gøre os forskellige, kan være kilde til diskrimination – om du er brun blandt hvide eller dansk eller tysk mindretal. Når jeg har hørt deres fortællinger, har jeg virkelig kunnet relatere til dem. Men de har også givet mig håb, fordi deres fortællinger har vist, at tingene kan blive langt bedre.”

*Mohammed Abou
El Kheir er født
1996 i Nordsjælland
i en familie med
palæstinensisk
oprindelse.*

“ Det tyske er en kæmpe styrke for mig

“Jeg tror ikke, at jeg får min kæreste til at flytte til Sønderjylland; han er vokset op på Østerbro i København og vil gerne bo i en storby. Og jeg er superked af, at jeg nok ikke kommer til at give det sønderjyske sprog videre til vores kommende børn. Jeg tænker, at det bliver for svært at lære dem både dansk, tysk og sønderjysk, hvis vi ikke bor i Sønderjylland. Og skal jeg vælge, må det blive det tyske, jeg giver videre. Det tyske er en kæmpe styrke og ressource for mig, og det sønderjyske er bare en stor del af, hvem jeg er. Selvom der var ting i min barndom og skolegang, der var lidt svære, så ville jeg ikke have været det foruden, for hvis mine forældre ikke havde gjort noget for det, havde jeg mistet det tyske. Vi havde det også godt i vores boble; det var bare godt at komme ud i verden på et tidspunkt – med alt det i bagagen, som jeg havde fået i mindretalsboblen.” ➤➤

*Nanke Nicolaisen,
født 1992 i Tinglev
i Sønderjylland i
en familie, der har
været en del af det
tyske mindretal i
generationer. Har gået
i tysk børnehave og
tysk skole, på dansk
efterskole og dansk
gymnasium og læser
nu i København.*

“

Som teenager ville jeg bare gerne passe ind

“Jeg savnede min mor og min halvsøster, da jeg flyttede fra Chile til Danmark, men jeg savnede ikke mine venner eller skolen, for det hele var så godt og spændende i Danmark. Det eneste, der virkelig irriterede mig, var, at jeg i begyndelsen ofte blev mødt af spørgsmålet: ‘Hvor kommer du fra?’. I starten svarede jeg ‘Chile’, efterfulgt af ‘min far er dansker’. Da jeg i løbet af kort tid var blevet god til dansk, havde fået danske venner og følte mig dansk, begyndte spørgsmålet at irritere mig. Jeg følte mig dansk og tænkte, at det var jeg også, for jeg var jo født i Danmark og havde en dansk far. Derfor følte jeg, at spørgsmålet ‘hvor kommer du fra?’ lagde op til, at jeg skulle retfærdiggøre og forklare, hvorfor jeg var i Danmark. Det fik mig til at føle, at jeg ikke hørte til her, selv om jeg selv syntes, at jeg var dansk. Men efter to år i Danmark begyndte folk, der fandt ud af, at jeg var fra Chile, at sige, at de ikke kunne høre, at jeg ikke var vokset op her. Jeg havde ikke længere accent. Der var færre og færre, der spurgte til min baggrund. Men nogle spurgte på grund af mit udseende, og det var blev jeg rigtig træt af. Det var omkring teenageårene, hvor jeg gerne bare ville passe ind og være lige som de andre.”

Natascha Luffe, født 1988 i Danmark, chilensk mor og dansk far, flyttede til Chile som treårig og boede der, indtil hun som 11-årig flyttede tilbage til Danmark.

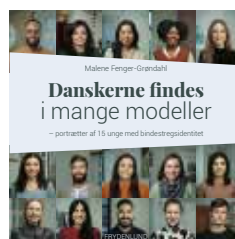

Etienne Rapacki, født 1996 i Paris som barn af en estisk mor og en fransk-polsk far. Flyttede til København i 2011.

“

Man kan ikke undgå at se sig selv gennem andres øjne

“Jeg er meget glad for Danmark og føler mig helt hjemme i København. Men jeg tror ikke, at jeg kan føle mig helt dansk, så længe andre ikke synes, at man kan være dansk, når man ikke er født i Danmark. Man kan ikke undgå også at se sig selv gennem andres øjne, og det kan være medvirkende til, at man ikke føler sig dansk. Jeg vil gerne tage min speciallægeuddannelse i Danmark og måske også skrive ph.d. Jeg betragter mig stadig som franskmand, men i Danmark kan jeg fortsætte med at føle mig fransk uden at savne Frankrig. Jeg er også rigtig glad for den danske arbejdskultur, som giver plads til både fritid og familie. Jeg føler mig tryk i det danske samfund og sætter pris på alle de muligheder, jeg har. Men jeg er også glad for, at min uddannelse giver mig mulighed for at flytte til et andet land, hvis jeg får lyst til det. Jeg har ikke konkrete planer om det, men jeg kan godt lide, at jeg har muligheden. Det ville være angstprovokerende for mig, hvis jeg følte mig låst fast uden mulighed for at tage ud og opleve verden.” 🍷

‘Danskerne findes i mange modeller’.
Af Malene Fenger-Grøndahl, 285 sider, 299 kr. Forlaget Frydenlund. Udkommer 21. maj 2021

Danskerne findes i mange modeller

Af Knud-Erik Therkelsen
Generalsekretær i
Grænseforeningen

I maj måned udgiver forlaget Frydenlund bogen 'Danskerne findes i mange modeller' med portrætter af 15 unge med bindestreksidentitet, som alle er eller har været aktive i Grænseforeningens Kulturmødeambassadører. Interviewene er gennemført af journalist og forfatter Malene Fenger-Grøndahl. Fem af portræterne præsenteres i uddrag i dette nummer af magasinet Grænsen.

Men hvorfor nu det?

Et af de mere oversete eller fortrængte kapitler af den sønderjyske historie er fortællingen om 'de blakkede', som de mennesker, der ikke kunne eller ikke ville tage stilling til det nationale, med ringeagt blev kaldt. Enhver statsdannelse har behov for kulturel entydighed og opbakning, men hvor to stater mødes omkring en grænse, lever helt naturligt mennesker, der også er påvirket af sproget og kulturen på den anden side af grænsen. Denne påvirkning kan være så stærk, at man definerer sig selv som tilhørende et nationalt mindretal. Men den kan også være af en karakter, som gør det umuligt for det enkelte menneske at tage stilling. Som for eksempel når mor tilhører den ene kultur og far den anden – hvem er jeg så? Eller når jeg opdrages i den ene kultur og går i skole i den anden? Sådan var det for op mod 10 procent af sønderjyderne, mest markant tættest på grænsen.

I dansk kultur er dette nærmest at betragte som en kromosomfejl. At bo i Danmark og føle sig tysk, kan forstås, ligesom det forstås at kunne bo i Tyskland og føle sig dansk. Men at leve mellem to

kulturer og ikke kunne tage stilling til det ene frem for det andet, det er for mange monokulturelle, nationalt ensrettede danskere både ukendt og ubegribeligt og kaldes derfor 'blakket' (vagt; ubestemt, især om personer der ikke toner rent flag). Denne udbredte mangel på kendskab til dobbeltheden som mulighed er tydeligvis en eftertragtet politisk platform at stå på og forlange ensartethed, danske værdier, danske prædikenoversættelser og hvad videre måtte komme. De unge toner rent flag. De kommer fra grænselande, de har udviklet deres bindestreksidentitet, og de har noget vigtigt at fortælle os andre.

Derfor!

Bogen beretter levende og afvekslende om 15 begavede unge 'blakkede' (undskyld udtrykket!), som rummer mindst to forskellige kulturer, og som har reflekteret over denne dobbelthed og er i stand til at sætte ord på den. Dermed bidrager de med meget aktuelle, vedkommende og ikke mindst tankevækkende synspunkter, som forhåbentlig kan medvirke til at åbne en af mange danskers nationalt betingede blinde vinkler og udvide synsfeltet.

Bogens titel 'Danskerne findes i mange modeller' er identisk med en populær højskolesang af Ebbe Kløvedal Reich, der spørger, hvordan vi danskere skal håndtere dette nye vilkår. Ebbe Kløvedal Reich besvarer ikke spørgsmålet, men sangens omkvæd kommer med opfordringen "Lad os tale om det frit". Den opfordring tager de 15 unge imod og kommer med væsentlige dele til et svar.

Vil du være med til at fejre 100-året for Genforeningen og dansk-tysk venskabsår?

Så bliv gratis medlem af Grænseforeningen i et halvt år og støt arbejdet for det danske mindretal i Sydslesvig og det dansk-tyske grænseland

Som medlem af Grænseforeningen modtager du Grænsen, magasinet om mindretal, sprog og kultur, 6 gange årligt

Modtag 3 numre gratis

Bliv medlem på www.graenseforeningen.dk eller ring 3311 3063

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Genforeningsåret 2020 er officielt forlænget til den 15. juni 2021 på grund af corona. Tilbuddet udløber denne dato. Medlemskabet er uforpligtende og ophører automatisk efter et halvt år.

Med galgenhumor gennem verdenskrigens rædsler

En gammel glemt bog fra 1933 er blevet genudgivet. Det er måske den bedste erindringsbog, der er skrevet af en sønderjyde om lidelserne som frontsoldat under Første Verdenskrig. Der er tale om en sønderjysk udgave af 'Intet nyt fra Vestfronten', skriver Kristian Bruhn

Foto: Privat

Af Kristian Bruhn, museumsinspektør, ph.d., Mosede Fort - Danmark 1914-18

For godt ti år siden udkom den fremragende bog 'Danskere på Vestfronten 1914-1918' af Claus Bundgård Christensen om de unge sønderjyske mænds lidelser som frontsoldater i skyttegravene i Belgien og Nordfrankrig under Første Verdenskrig. Bogen var en kraftpræstation af rang, og det er stadig den bedste bog, der er skrevet om det emne. Den giver overblik, systematik og forklaringer. Det svage punkt ved den type bøger er, at de tager tid og er krævende at læse. Det er til gengæld ikke tilfældet med Hans Christian Brodersens bog 'I Ildlinjen' fra 1933. Den er exceptionelt velskrevet, meget dramatisk og læser nærmest sig selv. Det skal dog siges, at bogen også fås som lydbog, og den skal man holde sig fra. At en højtleser ikke har undersøgt, hvordan ukendte ord skal udtales, er ganske enkelt ikke godt nok. Det er en ommer, når navnet på den tyske forfatter Remarque udtales som om, han var en forfængelig, fransk kunstmaler fra Montmartre. Jeg mistede i hvert fald gentagne gange tråden og slukkede efter en times tid.

Dele af Brodersens erindringer vil for mange danskere virke bekendt, selvom de aldrig har læst bogen. DR filmatiserede nemlig uddrag af bogen i det tredje afsnit af 'Grænseland', som handlede om Sønderjylland i tiden under Første Verdenskrig, og hvor Brodersen blev spillet af Kasper Løfvall Stensbirk.

Hans Christian voksede op på Als i den fattigere ende af det sønderjyske landbosamfund. Allerede som niårig blev han sendt ud for at tjene, men den unge dreng sled og slæbte, og det var ikke forgæves. Han var dygtig i skolen, han fik ros for sin indsats i landbruget, og han udmærkede

sig i gymnastikforeningen. I 1911 blev han værnepligtig ved et regiment i Danzig, og efter to år kunne han forlade kasernen med de fineste soldaterpapirer og en 4. plads ud af kompagniets 120 mand. Brodersen fik en stilling som landpost på Als, og kæresten Anne læste til jordemoder i Kiel. "Det var en dejlig tid ... og alt syntes herligt og vel", erindrede Brodersen mange år senere.

"Fronttilværelsen truffet på en Prik"

Tiden før 1914 står i skærende kontrast til det, der fulgte. Brodersen var med i krigen fra start til slut, og han og Anne brevvekslede flittigt. I 1933 fortalte han i et interview til avisen Hejmdal, at det var kritiske anmeldelser af Erich Maria Remarques berømte bog 'Intet nyt fra Vestfronten', der fik ham til selv at skrive en bog. Anmelderne ville ikke tro, at forholdene ved fronten havde været så forfærdelige som beskrevet, hvilket harmede Brodersen, da det var "Fronttilværelsen truffet paa en Prik". Han læste derfor alle sine breve fra fronten igennem og skrev dem sammen til en bog, men forlagene ville ikke udgive den. Den var for voldelig.

Forfatteren Marcus Lauesen anbefalede, at han gav bogen form af en dagbog – og hjalp nok også lidt med det sproglige. Det ville i hvert fald forklare, hvorfor bogen har så store litterære kvaliteter. Det er således ikke en dagbog fra krigens tid, som er blevet udgivet, men en blanding af feltpost, erindringer og krigsroman i et eller andet forhold, der ikke er til at afgøre. Det er nok mest erindringer, idet Brodersen i 1950'erne skrev en selvbiografi til rigspolitichefen, og her henviste han blot til 'I Ildlinjen' med hensyn til tiden 1914-19.

"De Lystigen Nord Schleswiger" står der på dette foto af dansksindede nordslesvigere under aftjening af værnepligt i Danzig inden udbruddet af Første Verdenskrig. Teksten er formentlig skrevet demonstrativt fejlagtigt på tysk, hedder det i bogen 'I Ildlinjen'. Krigsdagbogens forfatter, Hans Chr. Brodersen, ses med det blå kryds til højre i billedet.

Fotos: Privateje. Fra bogen

“Det var alt for frygteligt til, at det kan glemmes”

Brodersen var ikke en helt almindelig soldat. Han var både fysisk og psykisk usædvanlig robust, han kunne sit håndværk, og han fandt hurtigt en strategi til, hvordan man bedst overlevede. Hvordan han og 'skorstensfejeren' slæbte sig igennem det ene mareridt efter det andet er både fascinerende, ubehagelig men også fornøjelig læsning. Man skal dog ikke lade sig forblænde af den hårde mands bedrifter og tro, at 'vor helt' slap uskadt igennem. Det havde sin pris for alle. I 1933 blev Brodersen spurgt, om krigsoplevelserne kunne glemmes, udviskes, hvortil han svarede: “Det tror jeg ikke. De præger bestandig ens Liv, og der skal gode Nerver til at taale saa stærk en sjælelig Belastning. Endnu 15 Aar efter Front-Tilværelsen drømmer man om den, vaagner op af Skyttegravs-Drømme badet i Sved ... nej, det var alt for frygteligt til, at det kan glemmes.” 🍷

I Ildlinjen. H.C. Brodersens krigsdagbog 1914-1919. Med forord, efterskrift og noter af Claus Bundgård Christensen, Martin Bo Nørregård og René Rasmussen. Gads Forlag 2021, 202 sider, 249,95 kr.

Døden på krigsmarken

“Da vi sidste nat var ude at trække pigtråd, opdagede vi enkelte lig af fjenden. Vi syntes ikke, at vi ville lade dem ligge dér foran stillingen, da de ikke mere lugtede så friskt, men ville opfylde vor kristenpligt ved at sørge for deres begravelse. Et stort granathul blev udset til deres sidste hvilested, og vi forsøgte at bære dem derhen. De skiltes dog ad i flere stumper, og ud af mund, ærmer og støvler fór der i snevejs af rotter, der her havde fundet sig et godt madsted. Omsider fik vi dog resterne af de stakkels mennesker kastet i granathullet, hvor de forsvandt med et “plump”. “Der Tod im Felde ist doch der schönste Tod”, filosoferede Skorstensfejeren, medens vandsprøjt stod op om stedet, hvor de forsvandt”.
Uddrag fra bogen 'I Ildlinjen' side 61.

I modsætning til de fleste andre soldater på billedet har Hans Chr. Brodersen sat sin felthue som en baret, hvilket var ureglementeret. “Det viser en selvbevidst soldat, der godt kunne bryde med reglementet”, lyder det i bogen 'I Ildlinjen'.

Ny bølge af litteratur fra det dansk-tyske grænseland

Især efter år 2012 er der skrevet flere romaner og erindringsbøger, der omhandler grænselandet, skriver kulturredaktør ved Flensborg Avis, Hans-Christian Davidsen

Foto: Flensborg Avis

Af Hans Christian Davidsen, kulturredaktør, Flensborg Avis.

I perioden fra omkring 2012 og frem til 2020 er der sket en betydelig vækst i antallet af skønlitterære udgivelser, som på den ene eller anden måde tager udgangspunkt i det dansk-tyske grænseland. Det gælder romaner, der tager historiske temaer op primært fra det historiske Nordslesvig (det område, vi i daglig tale kalder for Sønderjylland) og sekundært Sydslesvig (området mellem den dansk-tyske grænse og floden Ejderen).

I de romaner, der beskæftiger sig med perioden op til Første Verdenskrig, de fire krigsår fra 1914 til 1918 og den efterfølgende periode op til de to afstemninger i Nord- og Mellemslesvig i 1920, er grænsen mellem Nord- og Sydslesvig dog knap så synlig i litteraturen. Det skyldes, at det tidligere hertugdømme og i den pågældende periode preussiske landsdel Slesvig i århundreder havde været en enhed. I flere af romanerne er der således tråde til Flensborg og Mellemslesvig, som vi i dag ikke medregner som en del af Nordslesvig. Denne skarpe skelnen havde man dog ikke før afstemningen og det, man i Danmark kender som Genforeningen i 1920.

Jeg vil i det følgende belyse en række af de temaer, som de vigtigste skønlitterære udgivelser fra perioden 2012 til 2020 tager op. Der vil blive fremsat forklaringer på, hvad den markante vækst i antallet af skønlitterære udgivelser om grænselandsforhold kan skyldes – også med den argumentation, som flere af forfatterne har givet udtryk for i offentligheden og i interviews med denne artikels forfatter. Endvidere vil jeg undersø-

ge, hvordan forfatterne forholder sig til begreberne dansk og tysk, og i hvilket omfang de nuancerer disse to begreber i et område, hvor grænserne historisk har været hårdt trukket op, men også er flydende. I første halvdel af 1800-tallet frem til de to Slesvigske Krige definerede mange mennesker sig nemlig stadig som slesvigere og i mindre omfang som enten dansk eller tysk.

Denne situation, hvor man hverken var det ene eller det andet, altså enten dansk eller tysk, er især de to store af de tre nationale mindretal i grænselandet på mange måder vendt tilbage til i dag. Det økonomiske, kulturelle og politiske samarbejde hen over grænsen er blevet stærkt intensiveret – blandt andet gennem Euroregion Sønderjylland-Schleswig – og blandt flertalsbefolkningerne er der udviklet en større accept og tolerance over for de tre nationale mindretal på begge sider af grænsen.

Når jeg skriver tre mindretal, er det fordi, der ikke blot findes et tysk mindretal i Sønderjylland (Nordslesvig) og et dansk mindretal i Sydslesvig, men også et frisisk mindretal i amtet (på tysk: Kreis) Nordfriesland i det vestlige Sydslesvig.

Udviklingen mellem dansk og tysk er på begge sider af den dansk-tyske grænse gået fra de stærke konfrontationer i årtierne efter 1945 til fredelig sameksistens, fra et 'mod hinanden' til i dag at være et 'med hinanden'.

Man kan med god ret hævde, at den offentlige interesse for det dansk-tyske grænseland og landsdelens ofte konfliktprægede historie voksede markant i årene fra 2008 til 2010.

I 2008 udsendte historikeren, forfatteren og journalisten Tom Buk-Swienty sin dokumentariske skildring af slaget på Dybbøl i 1864. Hans bog 'Slagtebænk Dybbøl' fik fine anmeldelser i både dagspresse og faghistoriske tidsskrifter. To år efter, i 2010, udkom fortsættelsen 'Dommedag Als', og tilsammen er de to bøger solgt i godt 150.000 eksemplarer (ifølge Gyldendal status februar 2020).

I 2014 blev Ole Bornedals dramaserie '1864' vist på DR i anledning af 150-året for den for Danmark så skæbnesvangre krig. Al kritikken af dramaserien og debatten om den til trods nåede serien usædvanligt høje seertal for en dramaserie med et historisk tema. Det officielle seertal for premieren den 12. oktober 2014 var 1,690 mio. Tredje

og fjerde afsnit oplevede godt nok en tilbagegang, men havde fortsat pæne seertal. Instruktøren Ole Monrad blev af det store flertal af faghistorikere kritiseret for at tegne et ensidigt billede af Danmarks motiver op til krigen og ikke til fordel for Danmark.

Jens Ole Christensen, der er inspektør på Tøjhusmuseet og historiker med flere bøger om 1864 bag sig og ansvarlig for museets udstilling om 1864, kaldte for eksempel filmens beskrivelse af historiens forløb for "utroværdig" (Berlingske Tidende, 8. oktober 2014). Tv-serien var sammen med Tom Buk-Swientys dokumentariske værker medvirkende til en større og bred offentlig diskurs om Sønderjyllands historie.

I Sønderjylland har den lokal- og regional-

Den danske film 'Erna i krig' fra 2020 med Trine Dyrholm i rollen som Erna, bygger på den sønderjyske forfatter Erling Jepsens roman fra 2018 af samme navn. "Det er en typisk jepsensk roman i et grotesk og humoristisk univers, der står i kontrast til det granatchok, som ramte Sønderjylland, mens egnen var en del af det tyske kejserrige", skriver Hans Christian Davidsen.

historiske interesse altid været høj. Historisk Samfund for Sønderjylland tæller godt 2000 medlemmer og er dermed Danmarks største historiske forening. Cirka 600 af disse medlemmer er bosat uden for Sønderjylland og Sydslesvig, men har for en stor dels vedkommende sønderjyske rødder.

Foreningen udsender hvert år Sønderjyske Årbøger med videnskabeligt funderede artikler skrevet af historikere med speciale i grænselandet. Desuden står foreningen bag regelmæssige bogudgivelser med en vis tyngde. I 2008-2009 udkom for eksempel to leksikale bind om Sønderjyllands og Sydslesvigs historie på tilsammen godt 1000 sider. Kommenterede brevvekslinger mellem sønderjyske soldater, der var ved fronten som tyske soldater under Første Verdenskrig, og deres familie derhjemme udkommer med jævne mellemrum i bogform og finder hver gang et publikum. De omfattende korrespondancer har givet inspiration til flere romaner, blandt andet Karsten Skovs debutroman 'Knacker' (2013). Titlen refererer til hovedpersonens kælenavn. Hovedpersonen er dansk soldat i den tyske hær og kaldes for 'Knacker' af sin oversergent; et engelsk ord for 'kregler'.

Vækst i grænselandslitteraturen efter år 2000

Til en vis grad overraskende er der efter årtusindskiftet kommet en række forfat-

tere, der ikke var beskrevne blade ligesom Gynther Hansen nord for grænsen, Karin Johannsen-Bojsen syd for grænsen og Willy-August Linnemann, der har stået med den ene fod i Danmark og den anden i Tyskland, hvor han voksede op.

Væksten i grænselandslitteraturen begynder i tiden omkring Erling Jepsens folkelige gennembrud med den delvist selvbiografiske fortælling

'Kunsten at græde i kor' (2002), der igen nem drengen Allans perspektiv skildrer et barndomshjem i byen Gram. Et incest-motiv, som enhver voksen læser forstår, underspilles gennem drengen Allans endnu barnligt-naive briller. Ligesom 'Frygtelig lykkelig' (2005) kunne romanen dog praktisk talt være foregået et hvilket som helst sted i den danske provins.

Der er ikke noget specifikt sønderjysk tema i disse to romaner bortset fra den geografiske lokalitet. Gennem samtalebogen 'Alting begynder i Gram' (2008) udgivet i samarbejde med filminstruktøren Henrik Ruben Genz begyndte Erling Jepsen at nærme sig grænselandstemaerne, som han efter udgivelsen af 'Den sønderjyske farm' (2013) rigtig folder ud i 'Erna i krig' (2018). Det er en typisk jepsensk roman i et grotesk og humoristisk univers, der står i kontrast til det granatchok, som ramte Sønderjylland, mens egnen var en del af Det Tyske Kejserrige.

Bogen udkom i 100-året for Første Verdenskrigs afslutning og samtidig med premieren på filmen 'I krig & kærlighed', der er inspireret af Karsten Skovs 'Knacker'. 'Erna i krig' overgik i medieomtale de romaner, som årene forinden var udkommet om dansksindede sønderjyske soldater, der i 1914-1918 måtte trække i tysk uniform og kæmpe i en krig, de ikke følte var deres. Blandt disse romaner var Karsten Skovs 'Knacker' og Jakob Brodersens 'Thode' (2014).

En bølge af grænselandsudgivelser inden for det sidste tiår

Siden 2012 har frekvensen af grænselandsudgivelser været markant større sammenlignet med de tidligere år. Det er især forfattere som Karsten Skov, Linda Lassen, Keld Conradsen, Pernille Juhl og Anna Elisabeth Jessen, der primært har markeret sig og præsteret endog meget fine salgstal.

Afslutningsvis vil jeg omtale en række forfattere fra hver sin side af grænsen. Fælles for dem er, at de blot har en eller to bogudgivelser bag sig, men dog ikke er ubetydelige parenteser.

Journalisten og forfatteren Jakob Brodersen har med 'Thode' (2014/2016) skrevet en roman, der er baseret på efterladte erindringer skrevet af hans oldefar, Carl Theodor Thode, der som 19-årig blev indkaldt

Nordica

Denne artikel er et uddrag af en længere artikel bragt i tidsskriftet Nordica, bind 37, 2020, der udgives af Syddansk

Universitetsforlag. Artiklen i uddrag bringes med forfatterens tilladelse. Tidsskriftet Nordica, hvor artiklen kan læses i sin helhed, kan købes på www.universitypress.dk.

til den tyske hær i 1915. Under en orlov forelsker han sig i en fransk pige, og efter krigen rejser han tilbage til Frankrig for at blive genforenet med hende. Bogen giver en fin indsigt i ynglingens udvikling til mand og indblik i, hvordan krigen præger ham resten af livet.

Den frankofile litterat Hans Boll-Johansen (født 1936) har et omfattende og kvalitativt stærkt forfatterskab bag sig. Hans 'Danskerpak og Tyskerpak' (2015) er en form for erindringsbog, hvor der dog sjældent er en jeg-vinkel, men snarere vi-vinkel på Aabenraa i efterkrigstiden.

Hans Boll-Johansen er selv ud af en dansk embedsmandsfamilie, der var kommet til egnen efter 1920 for at være et led i den politisk styrede fordanskning af Sønderjylland. Da den tyske skole i Aabenraa blev lukket efter 1945, kom Boll-Johansen til at gå i skole med både dansk- og tysksindede. Tidligere havde danske og tyske levet i to parallelverdener og i de foregående år i direkte fjendskab, men i den fælles skoleklasse var de to parter tvunget til at finde ud af det sammen.

En vigtig kilde – og en direkte anledning til bogen – var et manuskript på halvandet hundrede sider, som hans hjemmetyske klassekammerat Uwe Hänel overlod til ham. Bogen indeholder fremragende øjenvidneberetninger om det tyske mindretals adfærd under besættelsen af Danmark 1940-1945 og det efterfølgende retsopgør, som hos mindretallet var med til at skabe en martyrmyte – det såkaldte 'Faarhussyndrom', hvor de indsatte fra efterkrigstidens Faarhuslejr førte til både tavshed og solidaritet indbyrdes.

Endelig er der på sydslesvigsk side fem forfattere, der bør fremhæves: Dorothea Petersen, Kirstin Deckert, Finn Egeris Petersen, Helga Küssner og Rolf Erbst, og de skriver både erindringer og romaner.

Flydende grænse mellem dansk og tysk

Ovenstående gennemgang illustrerer, at der er tale om en betydelig og ny bølge af skønlitterære skildringer af og fra det dansk tyske grænseland efter år 2000 med intensivering efter år 2010. En betydelig del af udgivelserne er lokalt funderede, og flere af dem er udkommet på etablerede forlag, hvor redaktører har været involveret i re-

daktionsprocesserne. Specielt erindringsbøgerne skrevet af sydslesvigere er selvudgivelser. Disse har alle stor autenticitet, dog er den litterære kvalitet svingende.

Generelt er udgivelserne fra både Sønderjylland og Sydslesvig blevet positivt modtaget i resten af Danmark, især ved foredragsarrangementer på folkebibliotekerne. Dog anmeldes alle grænselandsromaner i de landsdækkende dagblade nord for Kongeåen.

Gennemgående giver romanerne udtryk for en Zweiströmigkeit eller en flydende opfattelse af grænsen mellem dansk og tysk. Skildringerne af kampen for danskheden og myndighedernes overgreb på dansk kultur i 'preussertiden' forekommer også. Perspektivet er dog primært dansk og kun sjældent tysk. Der findes for eksempel ingen skønlitterære udgivelser med et tysk perspektiv på grænsedragningen i 1920 eller den efterfølgende grænsekamp frem til 1945.

Generelt må man dog sige, at de toneangivende grænselandsforfattere især inden for de seneste ti år har tegnet meget nuancerede billeder af grænselandet, som sjældent er nogen entydig størrelse. 🇩🇪🇸🇪

Foto: Privat

Ulla Bay, kasserer i Grænseforeningen Lolland, har tilbragt mange somre som ferievært for sydslesvigske børn. Hun holder stadig kontakten til sydslesvigske Angela, der var feriebarndom hos hende og hendes mand første gang for mere end 30 år siden.

“Det er et tab for det danske sprog i Sydslesvig

Af Alexander Leicht Rygaard

Ulla Bay, der er medlem af Grænseforeningen Lolland, kalder det “trist, men forståeligt”, at Dansk Skoleforening for Sydslesvig har valgt at lukke feriebarndomsordningen

I mere end 100 år er sydslesvigske børn blevet sendt på ferieophold i Danmark, men nu er det endegyldigt slut. Det meddelte Dansk Skoleforening for Sydslesvig 25. februar.

Lukningen af feriebarndomsordningen ærgrer 80-årige Ulla Bay, der er medlem af Grænseforeningen Lolland. Hun begyndte som ferievært for mere end 30 år siden og har også været involveret i arbejdet med at finde ferieværter på Lolland.

“Det er trist, men forståeligt, at ordningen nu lukker helt. De seneste år har der ikke været særlig stor interesse, desværre. Det er et tab for det danske sprog i Sydslesvig. De unge kommer til at mangle et sted uden for klasseværelset, hvor de kan blive bedre til dansk”, siger Ulla Bay, der stadigvæk har kontakt til sydslesvigske Angela, som hun var ferievært for i en lang årrække.

“Angela bor i dag i Harreslev med sin tyske mand og to børn, og de kommer her hvert år og besøger min mand og mig. Det er vi meget glade for, og det er fantastisk, at vi kan blive ved med at holde kontakten”, tilføjer Ulla Bay.

Lollandske Ulla Bay er uddannet lærer og arbejdede som ung sammenlagt 12 år på danske skoler i Rendsborg og Flensborg. Her var hun blandt andet med til at sende skolebørn af sted fra Flensborg Banegård til ferieværter i Danmark. Da hun senere flyttede hjem til Lolland, var det særligt hendes datter Kirsten, der blev årsag til, at hun blev ferievært.

“Da min datter var omkring syv år, tænkte jeg, at hun kunne bruge lidt selskab i sommerferien. Det blev så begyndelsen på vores families mange år som ferieværter”, siger Ulla Bay. 🍷

Sendemandsmøde udskydes til september

Grænseforeningens Sendemandsmøde 2021, der var planlagt til den 8.-9. maj, udskydes til den 4.-5. september. Det sker som følge af coronapandemien og usikkerheden om, hvorvidt begivenheder med flere hundrede deltagende kan afholdes allerede i maj måned. Ved Sendemandsmødet 2021 skal 100-året for Genforeningen samt Grænseforeningens 100-års fødselsdag fejres med et program, der afsløres senere på året.

Foredrag, møder og ture arrangeret af lokalforeningerne

Med mindre andet er nævnt, er arrangementerne gratis og åbne for alle. Se flere arrangementer på www.graenseforeningen.dk.

SYDDANMARK

Aabenraa

10. maj kl. 14.30. Rebbølcentret, Vollerupvej 45, Bolderslev. Foredrag ved historiker Jørn Buch om Anden Verdenskrig og Besættelsen og Befrielsen. Arrangeres i samarbejde med Rebbølcentret og Ældre Sagen Tinglev. Pris: 80 kr. (inkl. kaffe og kage). OBS: AFLYST.

29. maj kl. 7.45. Nykredit, Madevej 13, Aabenraa. Udflugt til vadehavssøen Før, bl.a. med besøg på Den Danske Skole i Vyk. Tilmelding senest 22. maj til hralbertsen@hotmail.com. Pris: 500 kr. (inkl. færge, frokost, rundtur på øen samt aftensmad).

Faaborg-Midtfyn

26. april kl. 19.00. Mødelokalet, Ringe Bibliotek, Algade 40, Ringe. Generalforsamling samt foredraget "Genforeningssten som nationalt minde" ved historiker og lokalforeningsformand Per Grau Møller. Pris: 50 kr. (inkl. kaffe, te og kage).
14. maj kl. 17.00. Smedebakken 2,

Tarup, Årslev. Arrangement ved genforeningssten med taler, musikindslag og filmfremvisning. Arrangeres i samarbejde med Sdr. Næra og Årslev Sognes Lokalhistoriske Arkiv samt Lokalpersoner i Tarup. Der serveres kaffe og kage.

29. maj kl. 10.00. Lyø-færgen, Faaborg Havn, Faaborg. Arrangement ved genforeningssten med rundvisning og fortælling. Arrangeres i samarbejde med Lyø Lokalhistorisk Forening.

13. juni kl. 10.00. Horne Forsamlingshus, Hornelandevej 33, Faaborg. Arrangement ved genforeningssten med rundvisning og fortælling. Arrangeres i samarbejde med Horne Lands Folkemindesamling samt Horne Lands Lokalsråd.

Kolding

9. maj kl. 10.00. Vamdrup. "Her gik grænsen"-bustur til den gamle Kongeågrænse med stop i Hejls, Christiansfeld, Vamdrup og Skodborg. Arrangeres i samarbejde med Historisk Forening for Vamdrup. Tilmelding til 2690 9563. Pris: 100 kr.

28.-30. maj. De danske Årsmøder i Sydslesvig. Mere information følger på hjemmesiden.

30. maj kl. 9.30. Skamlingsbanen, Sjølund. Sangerfest (udsat fra 2020) med Musica Ficta, Opera på Grænsen, fællessang og en række af landets dygtigste kor, der dirigeres af Michael Bojesen. Arrangeres i

samarbejde med Kolding Kommune og Sangens Hus.

4. juni kl. 10.00. P-pladsen, Åtte Bjerge, Åttevej 31C, Brørup. Tur langs den gamle grænse i enten bil eller på cykel (cykelrute 7 fra serien "Her gik grænsen"). Medbring egen frokost. Kaffe ved Åtte Bjerge. Arrangeres i samarbejde med Historisk Forening for Vamdrup. Tilmelding senest 28. maj til 2690 9563.

11.-14. juni (ukendt tidspunkt). Frederikshøj, Christiansfeld. Festlig holdelse af 100-året for Genforeningen. Et nærmere program kan læses i dagspressen.

Kreds 20

23.-24. april. Jelling Midtby. Folkefest i Jelling "Grænser og national identitet før, nu og i fremtiden" i anledning af genforeningsjubileet (udsat fra 2020). Arrangeret i samarbejde med Jelling Lokalhistoriske Arkiv, UCL Jelling, Kongernes Jelling, Jelling Musikfestival, Brandbjerg Højskole, Vejle Museerne og Vejle Kommune. OBS: UDSKYDES.

Nyborg og Kerteminde

5. juni kl. 11.00. Frørup Kirke, Præstevænget, Frørup. Grundlovsdag med andagt, fællessang samt foredrag ved genforeningssten ved Hanne Thorsen, sognepræst i Hesselager, der vil fortælle om sin sønderjyske bedstefar, der deltog som tysk soldat i Første Verdenskrig. Der serveres kaffe og kage. Arrangeres i samarbejde med Frørup/Taarup Menighedsråd og Landsbyråd. ➔

Sønderborg

15. juni kl. 8.00. Flagstangen, Slotskajen, Sønderborg. Genforeningsfest med hejsning af Dannebrog. Mere information følger på hjemmesiden.

Tønder Amt

19. maj kl. 19.30. Klægager, Østerende 13, Bredebro. Sangaften med museumsinspektør Elsemarie Dam-Jensen, Museum Sønderjylland, og Hans Christian Hein, rektor på kirkemusikskolen i Løgumkloster. Pris: 100 kr. (ikke-medlemmer 125 kr.).

Vejle Vestereg

6. maj kl. 19.00. Give Egnens Museum, Donneruplundvej 2, Give. Broderiprojektet "Broderi og grænser – Genforeningen 2020" med workshop samt foredraget "Grænselandet og den nationale kamp med synåle og kniplepinde 1860-1930" ved Kirsten Rykind-Eriksen. Jane Ingerslev introducerer det fælles broderiprojekt ud fra temaet "Grænser", som alle kan deltage i over fire workshop. Arrangeres i samarbejde med Give Egnens Museum og Vejle Museerne. Tilmelding til rykind@bbsyd.dk. Pris 50 kr. (inkl. kaffe, brød og materialer).

19. maj kl. 16.00. Bevtøft Kirke, Krügersvej 46, Bevtøft. Udflugt til Bevtøft og mindesmærket for Hans A. Krüger, hvor Mogens Ladegaard fortæller om tiden under tysk herredømme og Første Verdenskrig. Herefter går turen til Folkehjem og den nye genforeningsplads, hvor der vil være oplæg om H.P. Hanssen samt mad og drikke (egen betaling). Tilmelding senest 10. maj til rykind@bbsyd.dk.

28.-30. maj. De danske Årsmøder i Sydslesvig. Mere information følger på hjemmesiden. Tilmelding senest 1. april til rykind@bbsyd.dk.

4. juni kl. 8.00. Vejle Midtby. Folkemødet i Vejle, hvor vi deltager med debat fra scenen og har et telt med aktiviteter om Genforeningen 2020 for børn og voksne. Arrangeres i samarbejde med Vejle Kommune.

MIDTJYLLAND

Randers & Omegn

30. maj kl. 8.15. Alsbussen, Gasværksgrunden. Busudflugt til Skibelund Krat, Askov, og Folkehjem, Aabenraa, med middag på Den Gamle Grænsekro ved Christiansfeld. Tilmelding senest 26. april til erik@keovergaard.dk. Pris: 450 kr.

5. juni kl. 15.00. Sct. Clemens Kirke, Parkboulevarden 15, Randers. Grundlovsmøde med fællessang, korsang, kaffebord samt foredrag ved professor Viggo Mortensen og forfatter Doris Ottesen. Arrangeres i samarbejde med Sct. Clemens Kirke.

Ringkøbing & Omegn

20. maj kl. 17.00. Museumspladsen, Ringkøbing. Aftenudflugt til Lem-området med Aksel Agerbo, leder af det lokalhistoriske arkiv i Lem, som guide. Bl.a. besøg ved Hellig Kors Kloster, genforeningsstenene i Højmark og Lem, Smedenens Hus og Skulpturparken. Der serveres sandwich og kaffe. Tilmelding til pmjohannsen@gmail.com. Pris: 150 kr.

28.-30. maj. De danske Årsmøder i Sydslesvig. Mere information følger på hjemmesiden og på syfo.de.

6.-10. juni. Museumspladsen, Ringkøbing. Sommertur til Slesvig-Holsten. Detaljeret program udsendes snarligt.

Silkeborg-Hammel

29. maj kl. 10.00. Dannevirkegården, Ochsenweg 5, Dannewerk. Tur til Sydslesvig med besøg hos SSF Dannevirke og De danske Årsmøder i Sydslesvig. Mere information følger på hjemmesiden.

15. juni kl. 19.30. Thornings Forsamlingshus, Blichersvej 35, Kjellerup. Koncerten "Genforeningen and all that jazz" ved Sigurd Barrett. Arrangeres i samarbejde med Thorning Borgerforening og Grænseforeningen Viborgeggen. Kontakt 2849 5922 for billetkøb. Pris: 130 kr.

Skjern, Tarm og Videbæk

20. maj kl. 16.00. Kulturtagene, Stationsvej, Tarm. Forårstur til egnens genforeningssten med Poul Erik Strømø som guide. Tilmelding senest 13. maj til bo.trelborg@gmail.com. Pris: 75 kr. (inkl. mad).

6. juni kl. 19.00. Kuben, Skolevej 33, Herborg. Koncerten "Sigurd fortæller om Genforeningen" ved Sigurd Barrett. Arrangeres i samarbejde med Nørre Vium – Herborg Menighedsråd og Ringkøbing-Skjern Kommune. Tilmelding til bo.trelborg@gmail.com. Pris: 150 kr.

Viborgeggen

5. maj kl. 19.30. Viborg Teater, Gravene 25, Viborg. Alsang markerer 75-året for Danmarks befrielse med korene VoxBox og Sing4Fun. Arrangeres i samarbejde med Foreningen Norden i Viborg og Viborg Hovedbibliotek. Tilmelding sker på viborgbib.dk.

15. juni kl. 19.30. Thornings Forsamlingshus, Blichersvej 35, Kjellerup. Koncerten "Genforeningen and all that jazz" ved Sigurd Barrett. Arrangeres i samarbejde med Thorning Borgerforening og Grænseforeningen Silkeborg-Hammel. Kontakt 2849 5922 for billetkøb. Pris: 130 kr.

NORDJYLLAND

Aalborg

3. maj kl. 19.00. Hasseris Kirkes Krypt, Thorsens Allé 2, Aalborg. Foredraget "Dannevirke og Ejderfolk" ved forfatter Axel Johnsen, Museum Sønderjylland. Arrangeres i samarbejde med Folkeuniversitet.

Thy & Mors

5. maj kl. 19.00. Galtrup Efterskole, Poulsen Das Vej 17, Øster Jølby. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende foredrag ved Jens Andresen, tidligere formand for Grænseforeningen, der vil fortælle om sin opvækst i Sydslesvig. Tilmelding senest 17.

marts til thy-mors@graenseforeningen.dk. Pris: Gratis (ikke-medlemmer 50 kr.).

28.-30. maj. De danske Årsmøder i Sydslesvig med vanlig deltagelse i Satrup og Sønder Brarup. Mere information følger på hjemmesiden. Tilmelding senest 10. maj til thy-mors@graenseforeningen.dk.

SJÆLLAND

Guldborgsund

15. maj kl. 13.30. Peter Hansens Have, Vesternæsvej 56, Nakskov. Besøg i Peter Hansens Have med efterfølgende kaffebord hos Ulla Bay. Arrangeres i samarbejde med Grænseforeningen Lolland. Tilmelding senest 10. maj til zorba@mail.tele.dk. Pris: 50 kr.

11.-13. juni. Den årlige sydslesvigstur, der arrangeres i samarbejde med Grænseforeningen Lolland. Mere information følger særskilt.

Lolland

15. maj kl. 13.30. Peter Hansens Have, Vesternæsvej 56, Nakskov. Besøg i Peter Hansens Have med efterfølgende kaffebord hos Ulla Bay. Arrangeres i samarbejde med Grænseforeningen Lolland. Tilmelding senest 10. maj til zorba@mail.tele.dk. Pris: 50 kr.

Sorø

8.-11. juni kl. 9.00. Busterminalen, Sorø. Bustur til den udsatte fejring

af 100-året for Genforeningen i Sønderjylland. Turen er allerede helt booket, men man kan komme på ventelisten ved at ringe til 2463 7406.

HOVEDSTADEN

Bornholm

5. maj kl. 14.00. Bornholms Højskole, Almindingsvej 35, Aakirkeby. Foredraget "Den anden datter: Det danske mindretal i Sydslesvig efter 1945" ved forfatter Egon Clausen.

Frederiksborg

27. april kl. 19.30. Nordisk Lejrskole og Kursuscenter, Lejrskolevej 4, Hillerød. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende kaffe og kage samt fotovisning fra året, der gik. Tilmelding nødvendig til bent@panikrejser.dk. Pris: Gratis (ikke-medlemmer 50 kr.).

19. maj kl. 19.30. Kedelhuset, Fredensvej 12B, Hillerød. Foredrag ved historiker Otto Rühl om de danske udfordringer efter Genforeningen. Tilmelding nødvendig til bent@panikrejser.dk. Pris: Gratis (ikke-medlemmer 30 kr.).

9. juni kl. 19.30. Støberihallen, Nordstensvej 1, Hillerød. Koncerten "Sigurd fortæller om Genforeningen" ved Sigurd Barrett og koret Vox Humana. Arrangeres i samarbejde med Præstevang Kirke. Pris: 100 kr.

17. juni kl. 19.00. Støberihallen, Nordstensvej 1, Hillerød. Foredrag ved forfatter Asger Berg, der også er kendt under pseudonymet 'Lars Kanit'. Tilmelding nødvendig til bent@panikrejser.dk. Pris: 30 kr. (ikke-medlemmer 50 kr.) (inkl. kaffe og kage).

Hørsholm og Det Grønne Område

3. maj kl. 19.30. Hørsholm Sognegård, Barakstien 2, Hørsholm. Foredraget "Fra dødt til levende monument" ved Niels Schou, seniorprojektmedarbejder og redaktør af genforeningssten.dk hos Grænseforeningen. Der serveres sandwich, vin og vand. Tilmelding nødvendig til horsholm@graenseforeningen.dk. Pris: 50 kr.

1. juni. Restaurant Bøf og Bolle, Kulturhus Trommen, Bibliotekstorvet 1, Hørsholm. Genforeningsfest (hvis coronarestriktionerne tillader det). Mere information følger på hjemmesiden.

Foredrag/møder og ture/rejser:
cjj@graenseforeningen.dk.
Deadline: 10. maj 2021.

Vær opmærksom på at arrangementer, der optræder i kalenderen, kan være afholdt, når du modtager magasinet Grænsen, da distributionen strækker sig over 5 dage

Grænseforeningen
Peder Skrams Gade 5, 2. sal
1054 København K
info@graenseforeningen.dk
tlf. 33 11 30 63

Protektor: Hans Kongelige
Højhed Prins Joachim

Formand
Peter Skov-Jakobsen
pesj@km.dk,

Generalsekretær
Knut-Erik Therkelsen
ket@graenseforeningen.dk,
tlf. 2023 1984

Grænseforeningens formål
Det er Grænseforeningens formål at støtte danskheden i grænselandet, særligt syd for grænsen, at udbrede kendskabet til grænselandets forhold samt at bevare og styrke dansk sprog og kultur.

Grænseforeningens vision
Erfaringerne fra det dansk-ty-ske grænseland er en væsentlig inspiration for sproglig og kulturel mangfoldighed i en verden under forandring.

Grænseforeningens værdier
Grænseforeningen er en vigtig folkelig basis for den danske stats støtte til det danske mindretal i Sydslesvig og er uafhængig af partipolitiske interesser.

Grænseforeningen mener og siger:

- Demokrati, ytringsfrihed og ligeværd gælder for alle, også i forholdet til mindretal.
- Forankring i egen kultur er en forudsætning for at have forståelse for andre kulturer.
- Kulturelle mindretal er en vigtig ressource i et demokratisk samfund.
- Dansk sprog og kultur styrkes i mødet med andre sprog og kulturer.

Grænseforeningens bestyrelse

Formand: Peter Skov-Jakobsen, København
1. næstformand: Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors
2. næstformand: Per Grau Møller, Nr. Lyndelse

Region Syddanmark
Per Grau Møller, Nr. Lyndelse
Kirsten Rykind-Eriksen,
Randbøldal
Else Tombo, Sønderborg

Region Midtjylland
Bo Trelborg, Tarm
Karen Marie Ravn, Kjellerup

Region Nordjylland
Karsten Nørgaard Simonsen,
Aalborg
Jørgen Bruun Christensen,
Nykøbing Mors

Region Sjælland
Lars Bjerre, Næstved
Ruth Villadsen, Sorø

Region Hovedstaden
Niels Jørgen Heick, Hillerød
Erling Rørdam, Hørsholm

Ressourcepersoner
Per Paludan Hansen,
Frederiksberg
Steen Bo Frandsen, Hannover
Peter Bruhn Jepsen, Løgum-kloster

Grænseforeningen Ungdom
Jonas Kopf, Aarhus
Keneya Gross, Aarhus

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Foto: AT Luftfoto ApS

Genforenings- og Grænsemuseet åbnede i 1995 og drives i dag af frivillige. Museet ligger ganske tæt på det sted, hvor kong Christian 10. i 1920 under genforenings-fejringerne red forbi på sin hvide hest og samlede en lille pige op.

Skæve historier om grænsen kan opleves i Sønderjylland

Af Alexander Leicht Rygaard

Genforenings- og Grænsemuseet ved Christiansfeld har valgt at gøre udstillingen 'De skæve historier om 1920-grænsen' permanent

Siden 2017 har man på Genforenings- og Grænsemuseet i Frederikshøj nord for Christiansfeld kunnet opleve særudstillingen 'De skæve historier om 1920-grænsen', og det vil man også kunne, når museet åbner igen efter corona. Som følge af en overvældende interesse bliver udstillingen nemlig en permanent del af museet, siger bestyrelsesformand Kaj Gottlieb Nielsen.

"Vores gæster har været meget begejstrede. Vi har fået mange positive tilbagemeldinger, og mange har sagt, at det ville være ærgerligt, hvis udstillingen forsvandt. Det har vi lyttet til", siger han.

I udstillingen bliver den besøgende taget med langs den dansk-tysk grænse, fra grænseovergangen Siltoft ved Det Fremskudte Dige i vest til Skomagerhus i øst, hvor Dambroen går over Krusås udløb i Flensborg Fjord.

Undervejs kan man bl.a. opleve den

særlige historie om den danske slægts-gård Vilmkærgård, der ligger i en lomme på grænsen til Tyskland lige ud til vejen 'Wilmkjerweg'. Hvis gårdejerens skal en tur i den lokale Dagli' Brugsen i Padborg på den danske side af grænsen, skal han først køre knap 200 meter i Tyskland for så at kunne køre ind i Danmark.

"Det er en sjov historie, og det er jo faktisk den eneste grænseovergang, der aldrig har haft en grænsebom. Gårdens beboere og gæster har siden den dansk-tyske traktat af 1922 frit kunnet passere ind i Tyskland for at komme til gården", siger Kaj Gottlieb Nielsen.

Som følge af coronasituationen i Danmark har museet været lukket siden 1. december. Kaj Gottlieb Nielsen håber dog, at museet snart kan åbne igen, når den udskudte fejring af 100-året for Genforeningen finder sted i perioden 1. maj til 15. juni. 🇩🇪